

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 8 หัวข้อ ดังนี้

1. การเรียนรู้ภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature – based Approach)

- 1.1 ทฤษฎีแนวคิดและหลักการพื้นฐานการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
- 1.2 แนวคิด และหลักการการจัดการเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน
- 1.3 วรรณกรรมและการเลือกวรรณกรรม

2. การประเมินผลตามสภาพจริง

- 2.1 แนวคิดและหลักการประเมินผลตามสภาพจริง
- 2.2 ความหมายของแฟ้มสะสมงาน (Portfolio)
- 2.3 ประเภทของแฟ้มสะสมงาน
- 2.4 กระบวนการของการจัดทำแฟ้มสะสมงาน
- 2.5 การประเมินชิ้นงานด้วยการใช้ rubric

3. การเรียนรู้แบบปกติ

- 3.1 ลักษณะของการเรียนรู้แบบปกติ
- 3.2 ขั้นตอนการเรียนรู้แบบปกติ

4. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

- 4.1 ความหมายของการอ่าน
- 4.2 ความสัมพันธ์ของการอ่าน
- 4.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน

5. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

- 5.1 หลักการเขียนเบื้องต้น
- 5.2 ความหมายของการเขียน
- 5.3 ความสำคัญของการเขียน
- 5.4 หลักการพัฒนาทักษะการเขียน
- 5.5 วิธีที่จะช่วยให้งานเขียนได้ผลดี

6. ความพึงพอใจ

- 6.1 ความหมายของความพึงพอใจ
- 6.2 ความสำคัญของความพึงพอใจ

6.3 การศึกษาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

6.4 เครื่องมือวัดความพึงพอใจ

7. ความฉลาดทางอารมณ์

7.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

7.2 ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์

7.3 วิธีการวัดความฉลาดทางอารมณ์

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การเรียนรู้ภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน

1.1 ทฤษฎีแนวคิดและหลักการพื้นฐานการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

ในการสอนภาษานั้น นักการศึกษาต่างแสวงหาวิธีการสอนที่ดี มีประสิทธิภาพเพื่อจุดมุ่งหมายร่วมกันคือ ให้นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร ใช้ในการแสวงหาความรู้และสืบทอดมรดกวัฒนธรรมของชาติ แนววิธีสอนภาษาของไทยได้มีวิวัฒนาการและมีการปรับเปลี่ยนมาเป็นระยะ บันลือ พฤกษ์วัน (2543 : 32 – 34) ได้ประมวลไว้ดังนี้

1. แนววิธีสอนแบบภาษาศาสตร์ (Linguistic approach) และแนวการสอนอ่านแบบเทียบเสียง (Phonic approach)

แนววิธีสอนนี้มองภาษาว่ามีองค์ประกอบ คือ หน่วยเสียง หน่วยคำ และหน่วยกลุ่มคำ ครูจะสอนให้นักเรียนสังเกตและแยกแยะหลักเกณฑ์ของหน่วยเสียง เน้นให้นักเรียนแยกแยะคำทั้งคำ เช่น การสะกดคำ อ่านแจกลูก อ่านตรงสระ เพื่อให้เห็นโครงสร้างของคำและความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละส่วนของคำทั้งคำ วิธีการสอนนี้ยังมีจุดอ่อนในการสอนเด็กหลายประการ คือ สิ่งที่อ่าน หรือคำที่อ่านมีความหมายน้อย ไม่น่าสนใจ เพราะเน้นเสียงเป็นหลัก เป็นการบังคับให้เด็กต้องฝืนอ่านโดยไม่รู้ความหมาย มีเฉพาะตัวหนังสือ ไม่มีภาพช่วยการอ่าน ขาดเครื่องล่อใจให้อยากอ่าน ต้องเรียนโดยเน้นการท่องจำ ทำให้ประสบความสำเร็จยาก ภาษามีกฎเกณฑ์และข้อยกเว้นมากมาย ทำให้เกิดปัญหาในการจำ

2. แนววิธีสอนแบบเบสิก (Basal readers, approach)

ใช้วิธีสอนให้เขียนเป็นคำ ๆ มุ่งให้ทำความเข้าใจในความหมายของสิ่งที่อ่านอ่านแล้วนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและอาศัยภาพเป็นเครื่องมือช่วย (cue) บอกความหมายของตัวอักษร การสอนแบบเบสิกมีจุดสำคัญที่หนังสือชุดสอนอ่านมาตรฐาน (Basal series) เน้นความหมายของคำ

และประโยค การใช้คำซ้ำ ๆ ในเรื่องที่เขียนขึ้น การเรียนแบบส่วนรวมคือ อ่านเป็นคำเป็นประโยค แล้วจึงเรียนองค์ประกอบ ได้แก่ การแยกสะกดตัว ประสมคำภายหลัง อย่างไรก็ตามแนววิธีสอนนี้ ยังมีจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ การมีหนังสือแบบเรียนมาตรฐาน ไม่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน รวมทั้งไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของนักเรียน ไม่สามารถสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่ นักเรียนได้ นักเรียนไม่มีโอกาสเลือกอ่านหนังสืออื่น ๆ ตามความสนใจ เรื่องในแบบเรียนไม่จูงใจให้นักเรียนอ่านเท่าที่ควร เนื่องจากเรื่องแต่งอยู่ในกรอบของคำศัพท์ที่กำหนดไว้เพื่อฝึกการสะกด ประสมคำ

3. แนววิธีสอนด้วยแผนภูมิประสบการณ์ (Experience approach)

การสอนแนวนี้คือ การนำประสบการณ์ที่นักเรียนเล่ามาเรียบเรียงเป็นเรื่องราวโดยการจัดรูปประโยค จังหวะ ลีลาให้น่าอ่าน เหมาะกับช่วงความสนใจในการอ่านและมีบทหรือประโยคสรุปให้กะทัดรัด เป็นการหลอมรวมประสบการณ์ของผู้เรียนไปสู่ข้อสรุป การสอนตามแนวนี้แม้พัฒนาขึ้นมาบนพื้นฐานความสนใจของนักเรียน แต่ปัญหาที่พบในการสอน ได้แก่ นักเรียนมีประสบการณ์น้อย ทำให้เรื่องราวไม่หลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้ได้น้อยตามไปด้วย นักเรียนขาดแม่แบบของภาษาที่ดีให้เลียนแบบ โดยเฉพาะนักเรียนที่ใช้ภาษาถิ่น ในชีวิตประจำวัน มักมีปัญหาในการเล่าประสบการณ์ของตนโดยใช้ภาษาทางการ ภาษาที่นักเรียนใช้เป็นภาษาพูดมากกว่าเป็นภาษาเขียนมาตรฐาน

นอกจากแนวการสอนดังกล่าวแล้ว นักการศึกษาได้พยายามพัฒนาแนวการสอนใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและช่วยให้การเรียนง่ายขึ้น เช่น แนวการสอนแบบเน้นการฟัง – พูด (Oral language approach) แนวการสอนแบบเน้นพฤติกรรมโต้ตอบหรือตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม (Responsive environment approach) ได้แก่ การทายปัญหา การร้องเพลง เกมการศึกษา การสนทนา และกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับความสนุกสนานและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษา แต่แนวการสอนดังกล่าวยังคงเป็นการเรียนรู้ที่ครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Centered) เนื่องจากครูต้องคิดและเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมค่อนข้างมากเพื่อใช้สอนในเวลาอันสั้น จึงทำให้ครูมักรู้สึกที่ไม่คุ้มกับการเสียเวลาเตรียมประกอบกับนักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้น้อยเนื่องจากยังคงเป็นการเรียนรู้ที่ไม่มี ความหมาย นักเรียนยังคงต้องท่องจำโดยไม่รู้เหตุผลและความสำคัญจำเป็นในการเรียน ทำให้มีแนวการสอนต่าง ๆ ดังกล่าวมีการนำไปใช้อย่างจำกัด โดยเฉพาะในโรงเรียนที่ขาดแคลนวัสดุ – อุปกรณ์

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole language) เป็นการสอนที่นิยมแพร่หลายในประเทศตะวันตกในทศวรรษที่ผ่านมา เป็นการสอนที่แตกต่างจากการสอนแบบเดิม (Traditional basal approach) ทั้งทฤษฎีและวิธีการ เพราะเป็นการสอนแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child centered)

กิจกรรมในหลักสูตรมาจากความสนใจ ความต้องการและระดับพัฒนาการของผู้เรียน การส่งเสริม เชื่อมโยง บูรณาการในรูปของหน่วย (Theme) ที่มีความหมาย เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่ นักเรียน นักเรียนได้รับการส่งเสริมให้แลกเปลี่ยนความคิดและเสนอผลงานกับผู้อื่น เป็นการพัฒนา ค่านิยมเกี่ยวกับสังคม การประเมินเป็นการประเมินพัฒนาการของนักเรียนเป็นระยะ โดยใช้ พอร์ตโฟลิโอ (Portfolio) ของนักเรียน (Gordon & Browne. 1993 : 210)

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) มีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาว่า ภาษาประกอบด้วย 3 ระบบ คือ ระบบเสียง ระบบไวยากรณ์ และระบบความหมาย ความหมายเป็น หัวใจของภาษา ส่วนไวยากรณ์และเสียงเป็นเพียงส่วนประกอบ นักเรียนจะไม่พยายามอ่านและ เขียนด้วยการสะกดคำไปทีละตัวแต่เขาจะคิดหาคำที่สื่อความหมายได้เหมาะสมที่สุดในสถานการณ์ นั้น ด้วยเหตุนี้ นักเรียนจึงไม่จำเป็นต้องรู้จักเสียงของตัวอักษรก่อนจึงจะสามารถสื่อความหมายโดย การอ่านออกเขียนได้ (บุษบง ต้นติวังศ์. 2536 : 141) จากความเชื่อดังกล่าวจึงสามารถสรุปเป็นหลัก ในการสอนได้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ทางภาษาจากเรื่องราวใน วรรณกรรมไว้เป็นข้อมูลในการเรียนองค์ประกอบของภาษา ซึ่งเป็นลักษณะการเรียนรู้แบบ Top-down คือ เรียนรู้จากเรื่องราวแล้วเรียนคำ ประโยคและไวยากรณ์ที่จำเป็นหรือเมื่อนักเรียนต้องการ

2. กิจกรรมการเรียนการสอนภาษาจะต้องผสมผสาน การฟัง พูด อ่านและเขียนไป ด้วยกันและมีความสมดุลระหว่างการใช้ภาษาทั้ง 4 ด้าน

3. กิจกรรมการเรียนการสอนต้องอยู่ในบรรยากาศที่ยืดหยุ่น ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child-centered) รู้สึกปลอดภัยในการลองผิดลองถูกเพื่อใช้ภาษาได้ถูกต้องในที่สุด

แนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติในส่วนที่นำมาใช้ในการสอนภาษานั้น มีแนวคิดใน การให้นักเรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับภาษาเขียนที่มีคุณภาพสูงจากวรรณกรรม (Literature) เพื่อใช้เป็นแม่แบบและเครื่องมือในการเรียนภาษาต่อไป มีวรรณกรรมมากมายที่ให้ทั้งความรู้และ ความจริงโลงใจแก่นักเรียน วรรณกรรมทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสถานที่และผู้คน ซึ่งพวกเขาอาจไม่มีโอกาสได้รับจากประสบการณ์ตรง ให้นักเรียนได้รับความรู้ ความคิดรวบยอด และแนวความคิดต่าง ๆ จากแง่มุมมองใหม่ ประสบการณ์จากวรรณกรรมนี้จะช่วยให้นักเรียนได้ ขยายพรมแดนของความรู้และพลังของจินตนาการออกไป (Cornett & Blankenship. 1990 : 99) วรรณกรรมที่ดีจะช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจตนเองและผู้อื่นที่อยู่รอบข้าง ด้วยโครงสร้างและรูปแบบ ต่าง ๆ ของภาษาอันงดงามของวรรณกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้เข้าใจในสิ่งที่อ่านมากขึ้น (Harris. 1986 : 121) วรรณกรรมเป็นกลไกที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิดผลดีขึ้นวรรณกรรม สามารถนำนักเรียนไปสู่การอ่านออกเขียนได้สำหรับการเรียนรู้โดยวิถีธรรมชาติดังตัวอย่างใน

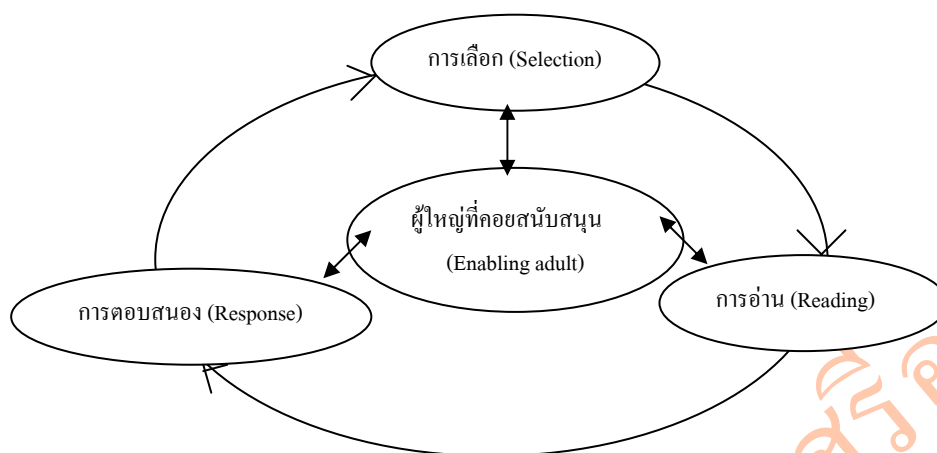
ประเทศนิวซีแลนด์ที่มีอัตราการรู้หนังสือสูงที่สุดในโลก สาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งเป็นเพราะมีการสอนภาษาจากสภาพแวดล้อมโดยใช้วรรณกรรมเป็นสื่อ (Schlosser. 1991 : 154)

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวการสอนแบบธรรมชาติมาเป็นพื้นฐานในการสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน โดยมีแนวคิดให้นักเรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการเขียน โดยการอ่านวรรณกรรม เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาการเขียนเรื่องให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 แนวคิดและการจัดการเรียนรู้ภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน

สำหรับแนวคิดและการจัดการเรียนรู้ภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานมีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดและหลักการในการสอนภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature-based approach) ดังนี้

นิโคล และ โรเบิร์ตส (ภาวินี แสนทวีสุข. 2538 : 38 ; อ้างอิงจาก Nicoll & Roberts. 1993. **Taking a closer look at literature – based program.** p.49) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายหลักของโปรแกรมวรรณกรรมเป็นฐาน (Literature – based program) ไม่เพียงแต่เพื่อพัฒนาศักยภาพในการอ่านของนักเรียนเท่านั้น แต่เพื่อส่งเสริมให้รักการอ่านตลอดชีวิต ไม่เพียงแต่ให้สามารถอ่านได้เท่านั้นแต่ให้สามารถเลือกที่จะอ่านได้ด้วย รัคเคลและรัคเคล (Ruddell & Ruddell. 1995 : 103) กล่าวว่า เด็กเป็นนักทดสอบ นักตั้งสมมติฐาน นักสร้างทฤษฎีที่กระตือรือร้น เพื่อเรียนรู้ภาษาพัฒนาทักษะการรู้หนังสือ และพัฒนาศักยภาพในการอ่านเขียนต่อวรรณกรรมที่ตนสนใจ นิโคล และ โรเบิร์ตส (Nicoll & Roberts. 1993 : 104) เชื่อว่าการพัฒนากระบวนการเรียนเพื่อส่งเสริมการอ่านนั้น ไม่มีวิธีใดที่ดีไปกว่า วงจรการอ่าน (Reading circle) ของแชมเบอร์ส (Chambers. 1995 : 98) ซึ่งได้เสนอลำดับขั้นตอนของกิจกรรมเพื่อสร้างกระบวนการอ่านให้นักเรียนมีลักษณะที่ดีในการอ่าน ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 วงจรการอ่านของเด็ก

ที่มา : Chambers. 1995 : 98

วงจรการอ่านเริ่มจากการเลือก (Selection) ในสังคมข้อเขียนที่จะเลือกมาอ่านมีอยู่มากมาย เด็กจึงจำเป็นต้องมีทักษะในการเลือกหนังสือ ซึ่งแชมเบอร์ส (Chambers. 1995 : 98) อธิบายว่าครอบคลุมการหาเวลาและบรรยากาศเพื่อการอ่านอย่างตั้งอกตั้งใจ

การอ่านมักตามด้วยการสะท้อน (Response) จากผู้อ่านว่า เสร์้า โกรธ สนุกสนาน บางครั้งผู้อ่านอาจต้องการพูดคุยเกี่ยวกับหนังสือกับคนอื่นหรือนักอ่านคนอื่น ถ้าเรื่องราวในหนังสือนั้นสนุกสนานก็ย่อมได้รับการเล่าซ้ำ หลังจากนั้นวงจรการอ่านก็จะเริ่มต้นใหม่

ผู้ใหญ่ที่คอยสนับสนุน (Enabling Adults) คือผู้เตรียมการ กระตุ้น สานิต และสะท้อน เป็นผู้เตรียมหนังสือและเวลาที่ใช้ในการอ่าน จัดสถานที่ กระตุ้นให้เป็นนักอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สานิตการอ่านออกเสียง เป็นตัวอย่างของนักอ่านที่ดี เป็นผู้ตอบสนอง สะท้อน ช่วยผู้อ่านเป็นรายบุคคล ด้วยเหตุนี้ อีเลียสัน และ เจนคินส์ (Eliason & Jenkins. 1990 : 178) จึงกล่าวว่าครูต้องรู้ถึงความหลากหลายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก อ่านให้มาก เข้าใจลักษณะของวรรณกรรมและรวบรวมแหล่งของวรรณกรรม

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอนมีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน ดังที่ (Ruddle & Ruddle. 1995 : 156) ได้ประมวลไว้ดังนี้

1. เด็กอ่านและตอบสนองต่อวรรณกรรมที่ตนเองสนใจ แม้ว่าบางครั้งเป็นงานเขียนที่ยากแต่ก็ไม่ใช่อุปสรรคต่อการเรียนรู้ระดับความสามารถของเด็ก
2. เด็กไม่จำเป็นต้องเข้าใจคำทุกคำในเรื่อง แต่ต้องเข้าใจเค้าโครงและความหมายโดยรวมของเรื่อง
3. เด็กควรได้มีเวลาอ่านหนังสือที่หลากหลายทั้งบทร้อยกรอง บันเทิงคดีและสารคดี
4. วรรณกรรมที่ใช้อ่านควรช่วยให้สามารถคาดคะเนได้ เช่น เป็นเรื่องที่คุ้นเคยเพื่อให้สามารถควบคุมและมั่นใจในความสามารถของตนเอง (Fisher & Terry. 1990 : 115)
5. งานเขียนของเด็กควรมาจากวรรณกรรมและประสบการณ์จริง (Eliaison & Jenkin. 1990 : 71)

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่า วรรณกรรมไม่เพียงแต่พัฒนาศักยภาพในการอ่านของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและยังมีวิจารณ์งานในการเลือกหนังสืออ่านอีกด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานมีนักวิชาการได้กล่าวไว้ดังนี้ นิโคล และ โรเบิร์ตส์ (เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2540 : 34 ; อ้างอิงจาก Nicoll & Roberts. 1993. **Taking a closer look at literature – based Program** p.146) ได้ให้หลักในการจัดกิจกรรมในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ดังนี้

1. สิ่งแรกที่ต้องพิจารณาในการวางแผนกิจกรรมทุกกิจกรรม คือ วรรณกรรมที่เลือกระดับชั้นเรียนและจุดประสงค์ในการสอนของคุณ
2. กิจกรรมทุกกิจกรรมต้องมีวัตถุประสงค์ในการสอน
3. กิจกรรมส่วนมากไม่สิ้นสุดในตัวของมันเองนักเรียนสามารถคิดอภิปรายและทำกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้อย่างหลากหลาย
4. นักเรียนควรได้รับการชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายในการร่วมกิจกรรม
5. กิจกรรมควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดหรือภาษาในเรื่องที่อ่าน
6. กิจกรรมควรเป็นที่น่าสนใจสำหรับนักเรียน
7. กิจกรรมควรสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้มีโอกาสพูดในโอกาสต่าง ๆ
8. กิจกรรมควรออกแบบให้มีลักษณะเฉพาะ เหมาะสมกับลักษณะของวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ
9. ปริมาณของกิจกรรมแตกต่างกันไปตามลักษณะวรรณกรรมแต่ละเรื่อง
10. กิจกรรมไม่ควรมีมากเกินไป และมีกิจกรรมให้เลือกที่หลากหลายและเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน
11. กิจกรรมควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจในธรรมชาติของวรรณกรรม

12. กิจกรรมควรคำนึงถึงประสบการณ์และความรู้พื้นฐานของนักเรียน
13. กิจกรรมควรมีการชี้แนะจากครูเพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น
14. นักเรียนควรมีโอกาสนำเสนอผลงานจากกิจกรรม
15. นักเรียนควรมีทางเลือกในการทำกิจกรรมที่ตนชอบ
16. กิจกรรมควรมีความหลากหลาย ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการสอนได้ครอบคลุมอย่างสมดุลกันตลอดทั้งภาคเรียนหรือปีการศึกษา

การสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานมีหลายวิธีการ ในการสอนอ่านมีหลักการดังนี้

1. การอ่านหนังสือให้เด็กฟังในระยะแรกควรเป็นเรื่องง่าย ๆ ที่เด็กเข้าใจดีแล้วการอ่านไม่ได้มุ่งไปที่การแยกคำหรือประโยค แต่มุ่งความสนใจไปที่ลักษณะการอ่านและรูปแบบของเรื่องราว

2. แม้การอ่านไม่ได้มุ่งให้ความสำคัญเรื่องเสียงและรูปคำศัพท์ในการสอน แต่ก็ควรมีการใช้บัตรคำเพื่อทบทวนคำศัพท์ในบางครั้ง

- 3) เด็กจะสนใจในกิจกรรมการเขียน ซึ่งใช้วรรณกรรมที่อ่านเป็นแม่แบบโดยใช้เรื่องราวในวรรณกรรมเป็นเครื่องมือให้เด็กได้แสดงความคิดและความรู้สึกของตนเอง

จากแนวคิดและหลักปฏิบัติดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน มีหลักการที่ให้อ่านเป็นแม่แบบทางภาษาแก่ผู้เรียนควรมีความหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะต่าง ๆ ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการคิด กิจกรรมมีลักษณะบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ การทำกิจกรรมที่สะท้อนเรื่องราวจากวรรณกรรมช่วยให้ผู้เรียนได้คิดทบทวนเรื่องราวและสร้างสรรค์งานเขียนของตนเองได้ และการอ่านอิสระเป็นรายบุคคลเป็นประจำช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยรักการอ่านให้แก่ผู้เรียนได้

ในการสอนภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานพัฒนาความสามารถทางภาษาในด้านต่าง ๆ นิโคล และ โรเบิร์ตส์ (เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. 2540 : 37 ; อ้างอิงจาก Nicoll & Roberts. 1993. **Taking a closer look at literature – based Program.** p.221) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการใช้วรรณกรรมเป็นฐานในการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความตระหนักในความหมายของวรรณกรรม ได้แก่ ตัวหนังสือผู้เขียน ผู้วาดภาพประกอบ ตัวละคร แก่นเรื่อง เป็นต้น กิจกรรมที่ใช้ในการเรียนการสอน คือ การตอบสนองต่อวรรณกรรม หลังจากอ่านวรรณกรรมแล้ว เช่น การเขียนงานตามความสนใจของนักเรียน การถ่ายทอดวรรณกรรมออกมาในรูปศิลปะ หัตถกรรมหรือการละคร

2. เพื่อพัฒนาความตระหนักในภาษาของวรรณกรรม กิจกรรมที่ใช้คือ การให้นักเรียนได้สัมผัสรูปแบบของภาษาที่ผู้แต่งเขียน ศึกษาว่าเกิดขึ้นอย่างไร และมีสิ่งใดเกี่ยวข้องบ้าง (โครงเรื่อง, ตัวละคร, แกนเรื่อง)

อย่างไรก็ตามการเรียนภาษาไม่ได้มุ่งให้นักเรียนเป็นนักวิเคราะห์ภาษา แต่มุ่งเพียงเพื่อให้ได้อ่านและพูดคุยเกี่ยวกับวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ เปรียบเทียบกับวรรณกรรมอื่น ๆ

1. เพื่อพัฒนากลวิธีในการอ่านการอ่านเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตใจเป็นกระบวนการคิดผ่านภาษาเขียน ด้วยเหตุที่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสมองของผู้เรียน เป็นสิ่งที่มองไม่เห็น จึงค่อนข้างเป็นปัญหาสำหรับครูซึ่งต้องฝึกระบวนการอ่านและวัดพัฒนาการการอ่านของนักเรียน ดังนั้นจึงต้องหาทางที่สามารถมองเห็นหรือวัดได้ ได้แก่ สิ่งที่นักเรียนแสดงออกสะท้อนถึงสิ่งที่ได้อ่านไปแล้วทั้งในรูปของการพูดหรือการเขียน

2. เพื่อพัฒนาค่านิยมและส่งเสริมให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ในชีวิตที่กว้างขวางและหลากหลาย วรรณกรรมคือประสบการณ์ของมนุษย์ ผู้แต่งใส่ค่านิยมลงในงานเขียนของตน นักเรียนได้มีโอกาสสัมผัสตัวละครและเหตุการณ์ที่อาจไม่สามารถพบได้ในชีวิตจริง วรรณกรรมเป็นตัวละครประกายให้นักเรียนได้พูดและอภิปรายกัน

จากข้อความข้างต้น สรุปว่า วัตถุประสงค์ของการใช้วรรณกรรมเป็นฐานในการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อให้การอ่านเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตใจเป็นกระบวนการคิดผ่านภาษาเขียนและสะท้อนสิ่งที่ได้อ่านไปแล้วออกมาในรูปของการพูดและเขียน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการเขียนเป็นหลัก

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักการและแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนิโคลและโรเบิร์ตส์ (เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ, 2540 : 38 ; อ้างอิงจาก Nicoll & Roberts, 1993. **Taking a closer look at literature – based program.** p.312) กรอบแนวคิดและทฤษฎีของการวิจัยครั้งนี้ได้แนวคิดจากนักการศึกษา ดังกล่าว มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้อ่านวรรณกรรม ร่วมกัน อภิปราย เกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน โดยมีหลักการในการใช้วรรณกรรมเป็นแบบอย่างทางภาษาเพื่อพัฒนาทักษะการเขียน จึงน่าจะเป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะส่งผลต่อความสามารถในการเขียนเรื่องของผู้เรียน ซึ่ง ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กิจกรรมการอ่านวรรณกรรม (Reading activities)

1. กิจกรรมฟังครูอ่านวรรณกรรม (Read aloud)

การอ่านวรรณกรรมให้นักเรียนฟังมีเหตุผล ดังนี้

1.1 เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานที่เกี่ยวกับธรรมชาติของเรื่องราวต่าง ๆ ทำให้ได้ประสบการณ์ที่หลากหลายเกี่ยวกับโครงสร้างของการเขียนเพื่อนำไปใช้ในการเขียนของตนเอง

1.2 เพื่อให้รู้คำศัพท์และโครงสร้างของภาษา นักเรียนจะได้เรียนรู้คำศัพท์ที่ไม่เคยฟังมาก่อน หรือฟังแต่ไม่มีความหมายหรือไม่ชัดเจนจากเรื่อง เนื่องจากคำศัพท์ดังกล่าวอยู่ในบริบทที่มีความหมายในเรื่อง และนักเรียนยังได้เรียนรู้โครงสร้างทางไวยากรณ์ด้วย

1.3 เพื่อให้ได้เรียนรู้รูปแบบและแบบแผนของการเขียน การได้ฟังเรื่องราวบทกวีและงานเขียนที่ดี ๆ ทำให้นักเรียนได้เห็นลักษณะของภาษาเขียน ซึ่งแตกต่างจากภาษาพูด

1.4 เพื่อให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับเวลาและสถานที่อื่น ๆ เด็กสามารถจินตนาการเกี่ยวกับสถานที่ที่ตนไม่เคยเห็นได้จากเรื่องที่อ่าน และนักเรียนยังสามารถเข้าไปสัมผัสได้ทั้งอดีตและอนาคต

1.5 เพื่อกระตุ้นให้อ่านและเขียน สำหรับเด็กเล็ก ๆ การอ่านให้ฟังจะกระตุ้นให้นักเรียนอ่าน สำหรับเด็กโตทำให้เป็นนักอ่านที่คล่องแคล่ว การอ่านเป็นงานที่ยากสำหรับนักเรียนประถมศึกษาทั่วไป แต่การได้ฟังเรื่องที่ดีจะช่วยให้เกิดความพยายามอ่านต่อไปนักเรียนจะค้นพบว่าโลกของหนังสือร่ำรวยไปด้วยความคิดและสิ่งสวยงาม

2. กิจกรรมการอ่านร่วมกัน (Shared Reading)

การอ่านร่วมกันเป็นกิจกรรมทางสังคมที่นักเรียนได้ร่วมกันอ่านหรือฟัง การอ่านหนังสือที่มีความหมาย (Meaningful) หรือ สามารถคาดเดาเรื่องได้ (Predictable) ซึ่งอยู่บนความเชื่อที่ว่านักเรียนเรียนรู้วิธีอ่านด้วยการอ่าน โดยการอ่าน อ่านซ้ำและการคาดคะเนเกี่ยวกับเรื่อง การซ้ำทวน (Repetition) ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้คำศัพท์ จังหวะการอ่าน โครงสร้างและความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

การอ่านร่วมกันเป็นวิธีอ่านที่มีประโยชน์มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียนที่เริ่มอ่าน (Emergent Readers) และนักเรียนที่ยังอ่านหนังสือยังไม่คล่อง เพราะการอ่านร่วมกันเป็นการแสดงวิธีการอ่าน นักเรียนต้องการการส่งเสริม และบรรยากาศที่ไม่เป็นการบังคับนักเรียนสามารถลองและคาดคะเนเกี่ยวกับเรื่องทั้งเรื่อง โดยไม่หวังให้ถอดความหมายของคำเป็นคำ ๆ (Decoding)

3. กิจกรรมการอ่านตามกัน (Echo Reading)

การอ่านตามกันเป็นวิธีการอ่านที่ออกแบบเป็นลักษณะของเทคนิคการสอนซ่อมเสริมสำหรับเด็กที่เรียนอ่อน อย่างไรก็ตามวิธีการอ่านแบบนี้ยังสามารถใช้ได้กับนักเรียนทุกคนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น สำหรับระดับประถมศึกษาตอนปลายก็สามารถใช้ในการอ่านเป็นคู่หรือกลุ่มเล็ก ๆ ได้

การอ่านตามกันมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่าน

3.2 ครูอ่านให้เห็นแบบอย่างทีละช่องแล้วประมาณ 1 ประโยค

3.3 นักเรียนอ่านตาม (Echo read) ประโยคที่อ่านให้ฟังในทันที

4. กิจกรรมการอ่านพร้อมกัน (Choral reading)

การอ่านพร้อมกันเป็นวิธีการอ่านที่มีประโยชน์มากสำหรับชั้นเรียนที่เรียนอ่านวรรณกรรม นอกจากทำให้นักเรียนได้อ่านเรื่องราวแล้วยังได้ซาบซึ้งกับอรรถรสของวรรณกรรมด้วย โดยเฉพาะถ้าเป็นบทกวีหรือบทละครอย่างไรก็ตามวิธีการอ่านแบบนี้ก็สามารถใช้ในการอ่านงานเขียนอื่น ๆ ได้ เพราะสามารถทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ลักษณะการออกเสียง จังหวะ การใช้ถ้อยคำ อย่างมีความหมาย

5. กิจกรรมการอ่านอิสระ (Independent reading)

การอ่านอิสระเป็นรูปแบบการอ่านที่นักเรียนควรได้รับการพัฒนาไปสู่การอ่านในใจ (Sustained silent reading : SSR) เป็นช่วงเวลาที่ทั้งนักเรียนและครูเลือกหนังสือที่ตนต้องการและอ่านอย่างอิสระเป็นประจำทุกวัน แต่การอ่านออกเสียง (Sustained noisy reading : SNR) มักเริ่มก่อนการอ่านในใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนที่เริ่มหัดอ่าน

การอ่านอิสระเป็นยุทธวิธีเกี่ยวกับการอ่านสำหรับทุกคน ทุกวัน รวมทั้งครูผู้สอน เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพที่ใช้มาตลอดสามทศวรรษ และเป็นที่ยอมรับสำหรับนักเรียนทุกระดับชั้น การอ่านอิสระเป็นวิธีการสร้างเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการอ่านเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสอ่านหนังสือที่ตนเองเลือกเป็นประจำ สิ่งที่นักเรียนเลือกในการอ่านอิสระ ได้แก่ หนังสือ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เวลาที่ใช้ ประมาณ 5 – 15 นาที ตามระดับชั้นของเด็ก

5.1 การเตรียมกิจกรรมการอ่านอิสระ ควรใช้เวลาเตรียมหนึ่งหรือสองวันเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับเวลาที่อ่าน ที่ทุกคนสามารถเลือกหนังสือที่พวกเขาชอบเพื่ออ่าน เด็กเล็ก – ประถม 1 ควรใช้เวลา 5–10 นาที และ 10 – 15 นาที ในระดับที่สูงขึ้นโดยนักเรียนเลือกวัสดุที่อ่านจากศูนย์การอ่าน/บ้าน/ห้องสมุด ซึ่งสามารถเลือกได้หลากหลายทั้งสารคดี บันเทิงคดี นิยายสาร

ที่คั่นหนังสือ (Bookmark) เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับยุทธวิธีการอ่านอิสระ สำหรับคั่นตำแหน่งที่หยุดอ่านและตำแหน่งที่เริ่มอ่าน เป็นแถบกระดาษให้นักเรียนเขียนชื่อ เพื่อให้นักเรียนแน่ใจว่านักเรียนได้เลือกหนังสือที่ชอบสำหรับการอ่านอิสระได้ถูกต้อง

5.2 การดำเนินกิจกรรมการอ่านอิสระได้อธิบายไว้ดังนี้

5.2.1 ทุกคนในห้องจะอ่านหนังสือระหว่างช่วงเวลาการอ่านอิสระ

5.2.2 ไม่มีการจัดจังหวะระหว่างช่วงเวลาการอ่านอิสระถ้ามีคำถามหรือข้อเสนอแนะจะต้องรอจนกระทั่งทุกคนอ่านเสร็จสิ้นแล้ว การอ่านอิสระคือ การอ่านในใจ การพูด และกระซิบไม่จัดเป็นการอ่านอิสระ

5.2.3 จะไม่มีการให้นักเรียนรายงานสิ่งที่อ่านไปแล้ว

5.2.4 เวลาอ่านในการอ่านอิสระใช้เวลา ..... นาที ทุกวัน เริ่มที่เวลา..... และสิ้นสุดเวลา .....

5.3 การส่งเสริมการอ่านอิสระ ในวันแรกของการสอนอ่านอิสระเตือนนักเรียนเรื่องกฎการเปิดหนังสือการทำเครื่องหมายตำแหน่งเริ่มต้นแล้วให้นักเรียนเริ่มอ่านโดยครูต้องอ่านด้วยเมื่อนาฬิกาตั้งขึ้นให้ยุติการอ่าน ปิดหนังสือและเตรียมสำหรับการเรียนการสอนต่อไปอาจอนุญาตให้นักเรียนมีเวลาเพิ่มอีกสัก 2 – 3 นาที เพื่อให้นักเรียนได้หยุดอ่านในตำแหน่งที่เหมาะสม

การอ่านอิสระเป็นสิ่งสำคัญ การได้เห็นครุมีความสุขในการอ่านหนังสือที่ตนชอบมีความหมายสำหรับนักเรียนมาก ครูต้องไม่ใช้เวลาระหว่างกิจกรรมการอ่านอิสระไปเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนหรืองานอื่น ๆ ที่ไม่ใช่การอ่าน

5.4 การช่วยนักเรียนในการเลือกหนังสืออย่างอิสระ ความสนใจหนังสือเป็นปัจจัยหลักในการเลือกหนังสือ ซึ่งจะช่วยให้เห็นชัดเมื่อนักเรียนเลือกหนังสืออ่านในศูนย์การอ่านและห้องสมุดบางครั้งนักเรียนก็ไม่สามารถเลือกหนังสือที่ดีสำหรับอ่านได้ และอาจไม่ชอบถ้าต้องอ่านหนังสือที่ครูแนะนำ วิทซ์ (Veatch, 1968) ได้แนะนำเทคนิคง่าย ๆ ในการช่วยให้เด็กเลือกหนังสือที่พวกเขาอ่านโดยครูสามารถสอนวิธีง่าย ๆ ที่เรียกว่า “Five – finger test” แก่ นักเรียน ดังนี้

5.4.1 เลือกหนังสือที่นักเรียนคิดว่าตนสนใจ

5.4.2 เปิดหนังสือทีละหน้า เลือกเล่มที่มีตัวหนังสือขนาดค่อนข้างใหญ่ เห็นชัดเจน

5.4.3 อ่านจากส่วนบนของหน้า เมื่ออ่านคำใดไม่ได้ ไม่ทราบความหมายให้ชูนิ้วขึ้น 1 นิ้ว ถ้าเป็นชื่อของบุคคลหรือสถานที่ไม่ต้องนับ

5.4.4 อ่านจนถึงตอนท้ายของหน้านั้น และดูว่านักเรียนชูนิ้วขึ้นกี่นิ้ว

5.4.5 การตัดสินใจความยาก – ง่าย ของหนังสือ ถ้าชูนิ้ว 0 – 1 นิ้ว หนังสือที่ง่าย ชูนิ้ว 2 – 5 นิ้ว หนังสือที่ยากปานกลาง ชูนิ้ว 6 นิ้วหรือมากกว่า หนังสือที่อ่านยากให้อ่าน

5.4.6 ถ้าเป็นหนังสือง่ายและทำทาก็ยังเป็นหนังสือที่ดีสำหรับนักเรียน แต่ที่สำคัญในการอ่านอิสระ โดยทั่วไปแล้วนักเรียนควรเลือกเรื่องยากปานกลาง

5.5 การออกแบบระบบยืมหนังสือ เพื่อส่งเสริมการอ่านอิสระในชั้นเรียนและที่บ้าน ครูต้องจัดระบบการยืมหนังสือวรรณกรรมและเตรียมศูนย์การอ่าน ในระดับประถมศึกษาอาจนำ

หนังสือมาให้เมื่อ ถึงเวลาเขียนหนังสือประจำวัน ซึ่งอาจเป็นช่วงเวลาพักกลางวัน เป็นต้น ใช้กระดาษ 3 X 5 นิ้ว บันทึกวันที่ ชื่อของนักเรียน ชื่อหนังสือ ทำดังนี้ประมาณ 4 – 5 สัปดาห์ นักเรียนอาจเขียนเองได้ โดยคัดลอกวันที่จากกระดาน ชื่อหนังสือจากรูปเล่มและเก็บในกล่องชื่อของตนเอง

ขั้นที่ 2 กิจกรรมที่เกี่ยวกับวรรณกรรม

กิจกรรมที่เกี่ยวกับวรรณกรรมประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมสนทนาและอภิปรายเกี่ยวกับวรรณกรรม

กิจกรรมนี้จัดเพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนเรื่องราวในวรรณกรรม ให้เข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ของวรรณกรรมดียิ่งขึ้น และเป็นพื้นฐานในการทำกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไป

ตัวอย่างประเด็นของคำถามและหัวข้อในการสนทนา/อภิปราย ดังนี้

1.1 คำถามความหมายตามตัวอักษร (Literal Question)

1.2 คำถามที่เปิดโอกาสให้อภิปราย เช่น “นักเรียนชอบอะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องนี้” “มีตรงไหนที่นักเรียนไม่ชอบบ้าง”

1.3 คำถามที่กระตุ้นให้คิด (Thinking Question) แบบต่าง ๆ ได้แก่ คำถามกระตุ้นให้คาดคะเน (Prediction) คำถามกระตุ้นให้วินิจฉัย สรุปอ้างอิง (Speculating/Inferring) คำถามกระตุ้นให้เห็นใจ เข้าใจความรู้สึก คำถามเชื่อมโยงกับวรรณกรรมอื่น ๆ เช่น “นักเรียนเคยอ่านเรื่องอะไรที่คล้าย ๆ กับเรื่องนี้มาก่อนบ้าง” คำถามเพื่อการประเมิน เช่น “เรื่องนี้จบลงอย่างมีความสุขหรือไม่” คำถามสำรวจรูปแบบของภาษา เช่น “มีอะไรบ้างที่ภาพบอกไว้ แต่ไม่มีในคำบรรยาย” “มีประโยคใดบ้างที่บอกความคิดของตัวละคร”

2. กิจกรรมอื่น ๆ

กิจกรรมนี้จัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้นำวรรณกรรมที่ได้ฟังมาแสดงออกและตอบสนองต่อวรรณกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ตามความสนใจของตนเอง ซึ่งนิโคล และ โรเบิร์ตส (Nicoll and Roberts. 1993 : 331) ได้แบ่งกิจกรรมต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

2.1 กิจกรรมที่เกี่ยวกับงานเขียน (Activities Involving Writing) ได้แก่ การเขียนเพื่อตอบสนองวรรณกรรมที่อ่าน เช่น การเขียนสั้น ๆ (Jotting) เกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน การเขียนบันทึกบรรยายเกี่ยวกับสิ่งที่อ่าน การเขียนบนกระดาษชาร์ตที่ติดบนป้ายนิเทศในหัวข้อต่าง ๆ เช่น ตัวละคร เป็นต้น การเขียนถึงเพื่อนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน การเขียนถึงครูเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

2.2 การเขียนที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน เช่น บันทึกการระดมสมอง (Brainstorming) การเขียนบนกระดาษชาร์ตในหัวข้อต่าง ๆ เช่น รายละเอียดของโครงเรื่อง การเขียนสร้างสรรค์บทละคร (Script)

2.3 การเขียนเกี่ยวกับกิจกรรมที่ครูออกแบบเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการอ่าน เช่น การเขียนเล่าเรื่องซ้ำ (Retelling) การช่วยกันค้นหาคำมาเติมในที่เว้นว่างในข้อความ (Cooperative Cloze) การเขียนคาดคะเน (Written Predictions)

2.4 การเขียนเกี่ยวกับการค้นพบในวรรณกรรม เช่น การค้นพบความหมายที่แตกต่างระหว่างการบรรยายและการสนทนา โดยนำมาเขียนใหม่เป็นบทละคร (Readers Theatre) การเขียนค้นหาฉากและโครงเรื่องโดยสร้างความรู้จากแผนผังความคิดเกี่ยวกับตัวเรื่อง (Story Map) โดยใช้คำและรูปภาพ

2.5 การเขียนเกี่ยวกับการแสดงความรู้สึก (Expressive Activities) เช่น การละคร (Dramatic Interpretation) ได้แก่ การเขียนบรรยายฉากโดยจินตนาการจากเรื่องที่อ่าน การเขียนบทสนทนา การเขียนบทเพื่อเล่นบทบาทสมมติ การเขียนเพื่อเล่นหุ่นมือ (Puppet) งานศิลปะ (Artistic Interpretation) ได้แก่ การวาดภาพระบายสีหุ่นจำลอง (Model) เพื่อให้เห็นฉาก ตัวละครหรือเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน การวาดภาพประกอบเรื่องที่เล่าซ้ำ (Retelling) หรือเขียนเรื่องขึ้นมาใหม่

จากแนวการจัดกิจกรรมข้างต้นสรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การอ่านวรรณกรรม มีหลักการเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นแบบอ่านที่ดีในการอ่านและให้มินิซิตี้ที่ดีในการอ่านโดยเริ่มจากการอ่านวรรณกรรม และ ขั้นที่ 2 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม มีหลักการเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดทบทวนและสะท้อนเรื่องราวจากวรรณกรรมออกมาโดยการพูดและการเขียนคิดสร้างสรรค์งานออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำเอาคุณค่าของวรรณกรรมมาเป็นหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการจัดการเรียนรู้มีลักษณะสอดคล้องประสานกันในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ทางวิชาการ ทักษะทางภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน รวมไปถึงสุนทรียภาพที่ได้รับจากการอ่านและทำกิจกรรมเกี่ยวกับวรรณกรรม

1.3 วรรณกรรมและการเลือกวรรณกรรม

สำหรับความหมายของวรรณกรรมมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

เพจ และ ทอมัส (อิลิสซา เพ็ชรรัตน์. 2539 : 52 ; อ้างอิงจาก Page & Thomas. 1977.

International dictionary of education. p.115) ให้ความหมายของวรรณกรรม (Literature) ว่าหมายถึง (1) รูปแบบของภาษาที่มีศิลปะอันประกอบไปด้วยงานเขียนร้อยแก้วและร้อยกรอง (2) งานที่ได้รับการพิมพ์เผยแพร่ประกอบไปด้วยงานเขียนต่าง ๆ

ซาเฟรียช และคณะ (สุภัทรา คงเรือง. 2539 : 62 ; อ้างอิงจาก Shafritz and others. 1988)

กล่าวว่า วรรณกรรม หมายถึง งานพิมพ์ที่ได้รับการตัดสินว่ามีคุณสมบัติที่ดีอันอยู่บนรากฐานของ

สังคม คุณค่าทางปัญญาหรือได้รับการสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งประกอบไปด้วย หนังสือ บทกวี บทความ หรือเอกสารอื่น ๆ

จาลอกโค (เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. 2540 : 31 ; อ้างอิงจาก Jalongo. 1992. **Early childhood language arts.** p.112) อธิบายว่า วรรณกรรมเป็นรูปแบบการจินตนาการของชีวิตและความคิดที่มีแบบแผน ในรูปของภาษา ในระยะแรกมักเป็นเรื่องเล่าปากเปล่า มีการเล่าและการฟังมากกว่า การเขียน

จากคำกล่าวข้างต้นสรุปว่าวรรณกรรมเป็นพื้นฐานของการอ่านและการเขียนนักเรียนจะนำวรรณกรรมเข้ามาใช้ในชีวิตของตน โดยการอ่านและการเขียนและยังได้ประสบการณ์จากวรรณกรรมโดยการพัฒนาความคิดรวบยอด เกี่ยวกับผู้แต่งเรื่องราวและการเขียน

ประเภทของวรรณกรรมซึ่งรัดเคิลและรัดเคิล (Ruddle & Ruddle. 1995 : 151) ได้แบ่งวรรณกรรมออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. บันเทิงคดี เป็นหนังสือที่ให้ความเพลิดเพลิน จรรโลงใจแก่ผู้อ่าน วรรณกรรมประเภทนี้ได้แก่ เทพนิยาย นิทานพื้นบ้าน นิทานอุทาหรณ์
2. สารคดี เป็นหนังสือที่ให้ความรู้ทางวิชาการ วรรณกรรม ประเภทนี้ได้แก่ ชีวประวัติ/อัตชีวประวัติ เรื่องวิชาการ
3. บทร้อยกรอง เป็นเรื่องที่มีรูปแบบการประพันธ์เป็นบทร้อยกรอง วรรณกรรมประเภทนี้ได้แก่ คำคล้องจอง คำประพันธ์ เพลง

องค์ประกอบของวรรณกรรม ตามที่ ฮิลแมน (Hillman. 1995 : 178) ได้แบ่งองค์ประกอบของวรรณกรรม ไว้ดังนี้

1. แก่นเรื่อง เป็นแก่นความคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อแก่ผู้อ่านบางครั้งเป็นความคิดที่ชัดเจน แต่บางครั้งเป็นแก่นความคิดที่แฝงอยู่ ไม่ได้บอกผู้อ่านโดยตรง
2. โครงเรื่อง เป็นเค้าโครงการดำเนินเรื่อง บรรยายเหตุการณ์ในเรื่อง ได้แก่ (1) เรื่องที่มีเหตุการณ์เดียว (2) เรื่องที่มีเหตุการณ์ซ้ำ ๆ กัน และ (3) เรื่องที่โครงเรื่องมีหลายตอนและจบเป็นตอน ๆ มีตัวละครชุดเดียวกัน
3. ตัวละคร คือ ผู้ที่ทำให้เรื่องราวดำเนินไปตั้งแต่ต้นจนจบ อาจเป็นคน สัตว์ หรือสิ่งของตามลักษณะของเรื่อง ในวรรณกรรมแต่ละเรื่องมักประกอบด้วยตัวละคร 2 ประเภท คือ (1) ตัวเอกของเรื่อง เป็นตัวหลักในการดำเนินเรื่อง (2) ตัวประกอบ เป็นตัวประกอบที่ช่วยให้เรื่องราวสมบูรณ์ขึ้น
4. ฉาก ประกอบด้วยสถานที่และช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้น บางครั้งระบุไว้ในเรื่อง แต่บางครั้งก็ให้ผู้อ่านสังเกตเอง

5. รูปแบบการนำเสนอเรื่อง เป็นรูปแบบการนำเสนอเรื่องราวที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของผู้ประพันธ์แต่ละคน

6. มุมมองของเรื่อง เป็นลักษณะการนำเสนอเรื่องในแง่มุมมองต่าง ๆ เช่น ผู้แต่งเล่าเรื่องตัวละครเล่าเรื่อง เล่าเรื่องอดีตกาล เป็นต้น

7. รูปเล่ม เป็นลักษณะทางกายภาพของหนังสือ ได้แก่ ปก ภาพประกอบ ขนาดเล่ม เป็นต้น

การเลือกวรรณกรรมเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญของการสอน โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน มีนักการศึกษาให้แนวคิดในการเลือกวรรณกรรม ดังนี้

รัตเดล และ รัตเดล (เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. 2540 : 32 ; อ้างอิงจาก Ruddell & Ruddell. 1995. **Teaching children to read and write : Becoming an influential teacher.** p.24) ได้อธิบายว่าในการเลือกวรรณกรรมที่ใช้เป็นหลักในกิจกรรมการเรียนการสอน ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ประเภทหลักของงานเขียน ได้แก่ สารคดี (ชีวประวัติ, อัจฉริยะประวัติ) บันเทิงคดี และบทร้อยกรอง

2. การคำนึงถึงงานเขียนในยุคเก่า ในการเลือกบางครั้งงานเขียนในยุคเก่า เช่น นิทานพื้นบ้าน นิทานสอนใจยังคงเป็นที่ชื่นชอบของนักเรียนอยู่

3. ความหลากหลายในเรื่องของวัฒนธรรม/จริยธรรม

4. ความเหมาะสมสำหรับทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย

5. ความเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน และความสนใจในการอ่านของนักเรียน

อีเลียสัน และ เจนคินส์ (เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. 2540 : 33 ; อ้างอิงจาก Eliason and Jenkins. 1990. **A practical guide to early children curriculum.** p.123) กล่าวว่า ควรมีการเลือกวรรณกรรมตามเกณฑ์ เนื่องจากเรื่องที่พิมพ์จำหน่ายทุกเรื่องไม่ได้เป็นที่ชื่นชอบของนักเรียนเสมอไป ในการเลือกควรมีหลักในการพิจารณาดังนี้

1. เด็กอายุ 3 – 4 ปี ควรหลีกเลี่ยงเรื่องที่น่ากลัว เรื่องจินตนิยายบางเรื่องต้องเล็งจนกว่าเด็กจะแยกแยะระหว่างความจริงกับจินตนาการได้ เรื่องควรสั้น ถ้าเรื่องมาจากหนังสือควรมีตัวหนังสือน้อยง่าย โครงเรื่องเป็นแนวเดียว (Linear Plot) มีข้อความซ้ำ ๆ ควรเป็นเรื่องจริง เด็กชอบเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เด็กและผู้อื่น ๆ

เด็กอายุ 5 – 6 ปี เรื่องสามารถซับซ้อนขึ้น เด็กแยกแยะความจริงออกจากจินตนาการได้แล้ว เด็กชอบเรื่องผจญภัย และเรื่องที่คุณเหมือนรู้สาระและเรื่องที่จบด้วยความฉงนหรือหักมุม

เด็กอายุ 7 – 8 ปี มักชอบเรื่องตำนาน นิทานพื้นบ้าน เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ เรื่องวิทยาศาสตร์ เรื่องเกี่ยวกับงานอดิเรกและเรื่องที่น่าสนใจอื่น ๆ เรื่องผจญภัย เด็กสามารถมีความสนใจเรื่องที่ยาวๆ

ได้ และสามารถฟังการอ่านโดยไม่ต้องดูรูปภาพได้ อย่างไรก็ตามเด็กจะชอบการเล่าเรื่อง (Story telling) มากกว่าการอ่าน

2. ควรเลือกให้เหมาะสมกับระดับอายุ ความสนใจ ระดับความสนใจ
3. สำหรับเด็กเล็ก ๆ หนังสือ นิทาน หรือ เรื่องราวต่าง ๆ ควรประกอบด้วยภาพที่สวยงามชัดเจน (อย่างไรก็ตามครูก็สามารถเล่าเรื่อง โดยไม่ต้องมีรูปภาพประกอบซึ่งก็ยังคงเป็นวิธีการมีประสิทธิภาพ)
4. ควรเลือกให้วรรณกรรมที่นำมาสอนมีความหลากหลายและสมดุลทั้งในด้านวัฒนธรรม เพศและจริยธรรมของนักเรียน
5. หนังสือที่เด็กชื่นชอบเป็นพิเศษจะได้รับการอ่านซ้ำแล้วซ้ำเล่าอยู่เสมอ (Wotter, 1992) ดังนั้นหนังสือเรื่องนั้น ๆ จึงควรมีจำนวนเพียงพอให้เลือกเพื่อให้ได้อ่านหมุนเวียนไปแต่ไม่ควรมีจำนวนมากนักในแต่ละครั้ง
6. โครงเรื่องที่เลือกควรมีคุณค่าและมีประโยชน์ ควรค่าแก่การเป็นที่ประทับใจในความทรงจำของเด็ก

การคัดเลือกวรรณกรรมผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกวรรณกรรมที่มีความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยยึดหลักในการคัดเลือกวรรณกรรม ดังนี้

1. วรรณกรรมควรมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหนังสือ และองค์ประกอบของหนังสือ ได้แก่
  - 1.1 วรรณกรรมที่แสดงชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ชื่อผู้แปล ชื่อผู้วาดภาพประกอบที่ชัดเจน
  - 1.2 วรรณกรรมที่มีการแสดงภาพผู้แต่ง ผู้วาดภาพประกอบ และประวัติโดยย่อ
  - 1.3 วรรณกรรมเรื่องเดียวกันที่มีผู้แต่งหลายคนทำให้มีรูปแบบการนำเสนอเรื่องที่แตกต่างกัน
  - 1.4 วรรณกรรมที่มีองค์ประกอบของหนังสือที่ชัดเจน ได้แก่ หน้าปก รองปก สันหนังสือ ปกหลัง เป็นต้น
2. วรรณกรรมที่มีการนำเสนอเนื้อหาเอื้อต่อการตระหนักถึงโครงสร้างของเรื่อง และโครงสร้างของประโยค ซึ่งมีสาระสำคัญ ได้แก่
  - 2.1 วรรณกรรมที่ส่งเสริมการคาดคะเนเรื่องราว ควรมี เหตุการณ์ช่วยชี้นำคำศัพท์ มีภาพที่สัมพันธ์กับเรื่องและชี้นำเรื่อง
  - 2.2 วรรณกรรมมีการใช้คำเป็นตัวชี้นำเรื่อง ได้แก่ การมีการใช้คำที่ซ้ำ ๆ กัน
  - 2.3 วรรณกรรมที่มีเหตุการณ์ซ้ำ ๆ หรือการดำเนินเรื่องตรงไปตรงมาเรียบง่าย

3. วรรณกรรมที่เอื้อต่อการเกิดสุนทรียภาพและอารมณ์ของภาษา ได้แก่ วรรณกรรมที่มีลักษณะการสอนโดยตรง วรรณกรรมที่มีภาพประกอบที่สวยงาม เช่น ภาพสีน้ำ ภาพสีน้ำมัน ภาพสีไม้ และภาพที่ใช้เทคนิคต่าง ๆ

4. วรรณกรรมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การมีรูปเล่ม ภาพและตัวอักษรขนาดใหญ่ มองเห็นได้ชัดเจน มีความสวยงาม

5. วรรณกรรมควรมีความหลากหลาย ทั้งประเภทและรูปแบบของวรรณกรรม เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่กว้างขวางจากการได้อ่านวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้คัดเลือกวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นนิทานสำหรับเด็ก ที่ชนะการประกวดในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาตินำไปจัดแสดงให้ผู้เรียนได้เห็นหนังสือจริง เล่าเรื่องย่อ ๆ ให้ผู้เรียนฟังแล้วให้ผู้เรียนคัดเลือกรายชื่อวรรณกรรมที่สนใจไว้ 10 เรื่อง

จากนั้นนำแบบสอบถามพร้อมกับวรรณกรรมสำหรับเด็กที่ผู้เรียนสนใจไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินเพื่อคัดเลือกวรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อใช้เป็นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยตั้งเกณฑ์การประเมินเป็น 3 ระดับ ตามมาตรวัดแบบ Likert ดังนี้

- 3 หมายความว่า เหมาะสมมาก
- 2 หมายความว่า เหมาะสมปานกลาง
- 1 หมายความว่า เหมาะสมน้อย

นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่ามัชฌิมเลขคณิตและแปลความหมายโดยกำหนดเกณฑ์ไว้ ดังนี้

- 2.50 – 3.00 หมายความว่า เหมาะสมมาก
- 1.50 – 2.49 หมายความว่า เหมาะสมปานกลาง
- 1.00 – 1.49 หมายความว่า เหมาะสมน้อย

2. การประเมินผลตามสภาพจริง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การประเมินภาระงานระหว่างการทดลองโดยวิธีการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) และพอร์ตโฟลิโอ (Portfolio) ซึ่งประกอบด้วยหลักการและแนวคิดต่าง ๆ ดังนี้

2.1 แนวคิดและหลักการประเมินผลตามสภาพจริง

สำหรับแนวคิดและหลักการประเมินผลตามสภาพจริงมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ณัฐหทัย วรรณทรัพย์ (2540 : 22) กล่าวว่า การประเมินผลจากสภาพจริง หมายถึง กระบวนการสังเกต การบันทึก และรวบรวมข้อมูลจากงาน เพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาผลกระทบต่อเด็กเหล่านั้น การประเมินจากสภาพจริงจะไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่เน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อน การประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของนักเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติจริง

อุทุมพร จามรมาน (2540 : 2) กล่าวว่า การตีค่าที่แท้จริง หมายถึง การวัดและประเมินกระบวนการทำงานของสมองและจิตใจของผู้เรียนโดยตรงไปตรงมาตามสิ่งที่เขาทำ โดยพยายามตอบคำถามว่า เขาทำอย่างไรและทำไมทำอย่างนั้น การได้ข้อมูลว่า “เขาทำอย่างไร” (How) และ “ทำไม” (Why) จะช่วยให้ผู้สอนได้ช่วยผู้เรียนพัฒนาการเรียนของผู้เรียน และการสอนของผู้สอน ทำให้การเรียนการสอนมีความหมายและทำให้ผู้เรียนเกิดอยากเรียนรู้ต่อไป

สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ (2540 : 85) กล่าวว่า การประเมินผลตามสภาพจริงเป็นวิธีการประเมินที่ออกแบบมาเพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรม และทักษะที่จำเป็นของนักเรียนและเป็นวิธีการประเมินโดยเน้นงานที่นักเรียนแสดงออกในด้านภาคปฏิบัติ (Performance) เน้นกระบวนการ การเรียนรู้ (Process) ผลผลิต (Product) แฟ้มสะสมงาน (Portfolio)

กรมวิชาการ (2542 : 6) กล่าวว่า การประเมินผลตามสภาพจริง หมายถึง กระบวนการสังเกต การบันทึก และการรวบรวมข้อมูลจากงาน และวิธีการที่นักเรียนทำเพื่อเป็นพื้นฐานในการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน

สงบ ลักษณะ (2545 : 54) กล่าวไว้ว่า การประเมินผลตามสภาพจริง คือ กระบวนการวัดความรู้ตามแนวทาง 3 ประการ ดังนี้

1. วัดครบถ้วนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ได้จริง เป็นการวัดความสามารถทางความรู้ ความคิดได้จริง วัดความสามารถทางการปฏิบัติได้จริง และการวัดคุณลักษณะทางจิตใจได้จริง
2. วัดได้ตรงตามความจริง คือ สิ่งที่วัดได้นั้นเป็นข้อมูลในการแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน
3. เลือกสรร คิดค้นเครื่องมือและเทคนิคการวัด ซึ่งอาจได้จากการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน สังเกตการณ์ปฏิบัติการงาน (Task) ที่จัดให้ปฏิบัติในสถานการณ์ที่ผู้สอนจะกำหนด สังเกตจากร่องรอยหลักฐานผลการปฏิบัติการงานของผู้เรียนเป็นต้น

จากความหมายของการประเมินผลตามสภาพจริง สรุปได้ว่า การประเมินผลตามสภาพจริงหมายถึง การสังเกต การบันทึก การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทำงาน การปฏิบัติงาน หรือปฏิบัติกิจกรรม และผลงานของผู้เรียน

แนวคิดและหลักการประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินที่มุ่งเน้นการพัฒนาความก้าวหน้าของผู้เรียนในด้านทักษะกระบวนการ ความคิดที่ซับซ้อนของผู้เรียนในการทำงาน ความร่วมมือในการแก้ปัญหา และการประเมินตนเอง

กรมวิชาการ (2542 : 27) ได้เสนอหลักในการประเมินตามสภาพจริงไว้ดังนี้

1. เป็นการประเมินความก้าวหน้าและการแสดงออกของผู้เรียนแต่ละคนด้วยเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย
2. การประเมินตามสภาพจริงจะต้องมีรากฐานบนพัฒนาการและการเรียนรู้ สติปัญญาที่หลากหลาย
3. การประเมินตามสภาพจริง และการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมต้องจัดทำให้ส่งเสริมซึ่งกันและกัน
4. ความรู้ในเนื้อหาสาระทั้งในทางกว้างและลึกนำไปสู่การพัฒนาให้ผู้เรียนรู้มากขึ้น
5. การเรียนการสอน การประเมินต้องหลอมรวมกัน และการประเมินต้องประเมินต่อเนื่องตลอดเวลา
6. การเรียนการสอนต้องเป็น ไปเพื่อพัฒนาศักยภาพให้เต็มที่สูงสุดตามสภาพที่เป็นจริงของแต่ละบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 183) ได้เสนอหลักการประเมินตามสภาพจริงไว้ดังนี้

1. การประเมินตามสภาพจริงที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ไม่เน้นการประเมินทักษะพื้นฐาน แต่เน้นการประเมินทักษะที่ซับซ้อนในการทำงาน ความร่วมมือในการแก้ปัญหา และการประเมินตนเองทั้งภายนอกและภายในห้องเรียน
2. การประเมินตามสภาพจริงที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ เป็นการวัดและประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน
3. การประเมินตามสภาพจริงที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ เป็นการสะท้อนให้เห็นการสังเกตสภาพงานปัจจุบันของผู้เรียนและสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง
4. การประเมินตามสภาพจริงที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติ เป็นการผูกติดผู้เรียนกับงานที่เป็นจริง โดยพิจารณาจากงานหลาย ๆ ชิ้น
5. ผู้วัดและผู้ประเมิน ควรมีหลายคน โดยจัดให้มีการประชุมระหว่างผู้ประเมินเพื่อแลกเปลี่ยนตัวข้อมูลระหว่างผู้เรียน
6. การประเมินตามสภาพจริงที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติต้องดำเนินไปพร้อมกับการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

7. นำการประเมินตนเองมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินตามสภาพจริง

8. การประเมินตามสภาพจริงที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติควรมีการประเมินทั้ง 2 ลักษณะ คือ การประเมินที่เน้นการปฏิบัติจริงและการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน โดยมีขั้นตอนการประเมินตามสภาพจริง ดังนี้

8.1 ครูและผู้เรียนร่วมกันกำหนดผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการ โดยวิเคราะห์จากหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรท้องถิ่น และคู่มือการเรียน

8.2 ทำความชัดเจนกับลักษณะและความหมายของผลสัมฤทธิ์

8.3 กำหนดแนวทางของงานที่ต้องปฏิบัติโดยจัดเป็นงานที่ต้องการทำและงานที่ต้องทำตามความสนใจ

8.4 กำหนดรายละเอียดของงาน

8.5 กำหนดกรอบการประเมิน ทำแผนผังการประเมินที่แสดงความสัมพันธ์ของเนื้อหากับพฤติกรรมที่ต้องประเมิน

8.6 กำหนดวิธีการประเมิน อาจใช้วิธีดังต่อไปนี้

8.6.1 การสังเกต

8.6.2 การสัมภาษณ์

8.6.3 การตรวจผลงาน

8.6.4 การรายงานตนเองของผู้เรียน

8.6.5 การบันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง

8.6.6 การใช้แบบทดสอบเน้นการปฏิบัติจริง

8.6.7 การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน

8.7 กำหนดตัวผู้ประเมิน (ควรมีใครบ้าง ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง)

8.8 กำหนดเกณฑ์การประเมิน

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการประเมินตามสภาพจริง สรุปได้ว่า การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน และการแสดงออกของผู้เรียนแต่ละคน โดยมุ่งให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลอมรวมกันระหว่างการจัดกระบวนการเรียนรู้และการประเมินผล โดยที่การประเมินผลต้องทำอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีจุดประสงค์เพื่อประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงาน การร่วมมือกันในการแก้ปัญหา และส่งเสริมการประเมินตนเอง ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนของผู้เรียนตามแบบจำลองการประเมินตามสภาพจริง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2540 : 193) ดังภาพประกอบ 4 (หน้า 36)

จากภาพประกอบ 4 แบบจำลองการประเมินตามสภาพจริงสามารถสรุปได้ว่า เป็นการประเมินผลการปฏิบัติที่ใช้สถานการณ์ หรือปัญหาจากชีวิตจริงลงสู่ห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสภาพจริง ดังนั้นการประเมินก็ควรสะท้อนสภาพจริงของโอกาสแห่งการเรียนรู้ โดยมีแนวทางดังนี้

1. ต้องศึกษาหลักสูตรอย่างชัดเจน โดยเฉพาะจุดประสงค์กลุ่มวิชา หรือจุดประสงค์กลุ่มประสบการณ์ เพื่อคุณสมบัติที่ต้องการจะวัดในรายวิชาที่สอนว่ารายวิชาดังกล่าวเน้นสมรรถภาพใดเป็นตัวสำคัญอันจะนำไปสู่การกำหนดกรอบมิติ (Dimension) หรือองค์ประกอบ (Rubric) ในการประเมิน

2. การกำหนดกรอบการประเมิน ควรกำหนดเป็นสมรรถภาพที่กว้างและครอบคลุมคุณลักษณะที่พึงเกิดขึ้นในคำอธิบายรายวิชา

3. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เอื้อให้กำหนดเป็นภาระงานที่แสดงถึงความสามารถหรือสมรรถภาพที่เป็นกรอบในการประเมิน

4. กำหนดภาระงาน (Task) เมื่อมีจุดประสงค์ที่ชัดเจนก็จะง่ายต่อการกำหนดงานการ กำหนดงานควรกำหนดในใบงาน ซึ่งงานหนึ่งชิ้นอาจจะประเมินได้ทุกสมรรถภาพที่กำหนดไว้เป็นกรอบการประเมิน ภาระงานที่นักเรียนทำควรเน้นเป็นความคิดของนักเรียนตามความชอบ ความถนัดหรือเป็นแนวทางของตนเอง (Self-directed)

5. กำหนดเครื่องมือที่จะวัดงานที่กำหนดดังได้กล่าวแล้วข้างต้นว่าให้กำหนดเครื่องมือไว้ในใบงาน สร้างเป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์พร้อมจะนำไปใช้ประโยชน์ได้เลย

6. กำหนดเกณฑ์การประเมิน (Scoring rubrics) การให้ระดับคะแนนในแต่ละองค์ประกอบจะมีความเที่ยงตรง และเชื่อมั่นเพียงใดขึ้นอยู่กับเกณฑ์ในการให้คะแนน โดยการกำหนดเป็นกึ่งระดับก็ได้ การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

6.1 การให้คะแนนเป็นภาพรวม (Holistic) เป็นการบรรยายคุณภาพ แต่ละระดับเป็นรายละเอียดเชิงคุณภาพรวม ๆ

6.2 การให้คะแนนแยกเป็นรายละเอียด (Analytic) โดยการแยกคุณภาพ แต่ละระดับ แจกเป็นประเด็น ๆ และต้องให้คะแนนแต่ละประเด็นจึงนำมารวมกันเป็นระดับคะแนน

7. การสรุปผล การสรุปผลอาจสรุปเป็นเกรด แต่การประเมินตามสภาพจริงควรสรุปเป็นระดับของแต่ละองค์ประกอบเพื่อนำไปพัฒนา (Monitoring) องค์ประกอบที่ต่ำ และส่งเสริมองค์ประกอบสูงต่อไป

สรุปได้ว่า หลักการประเมินผลตามสภาพจริงประกอบด้วย การกำหนดกรอบในการประเมิน กำหนดภาระงาน กำหนดเครื่องมือ กำหนดเกณฑ์การประเมิน และการสรุปผล การวิจัย

ครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดและหลักการประเมินตามสภาพจริงมาเป็นกรอบในการประเมินภาระงาน เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการฝึกปฏิบัติกิจกรรมในภาระงานของผู้เรียนระหว่างการทดลองโดยกำหนดเกณฑ์การประเมินไว้อย่างชัดเจนดังนี้

เกณฑ์การประเมินการเขียนเรื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2548 :

21-22) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเต็ม 10 คะแนน พิจารณา 5 รายการ ดังนี้

1. การตั้งชื่อเรื่อง (2 คะแนน)

ตั้งชื่อเรื่องได้เหมาะสมกับภาพและเนื้อหา ให้ 2 คะแนน ตั้งชื่อเรื่องไม่เหมาะสมกับภาพและเนื้อหา ให้ 1 คะแนน ไม่ตั้งชื่อเรื่อง ให้ 0 คะแนน

2. การใช้ภาษาและการสื่อความ (2 คะแนน)

เขียนสื่อความหมายโดยใช้ภาษาเหมาะสมและชัดเจนตลอดเรื่อง ให้ 2 คะแนน เขียนสื่อความหมายโดยใช้ภาษาไม่เหมาะสมและไม่ชัดเจน 1-3 ที่ ให้ 1 คะแนน เขียนสื่อความหมายโดยใช้ภาษาไม่เหมาะสมและไม่ชัดเจนตลอดเรื่อง ให้ 0 คะแนน

3. การลำดับเหตุการณ์ (2 คะแนน)

ลำดับเหตุการณ์ได้ต่อเนื่องตลอดเรื่อง ให้ 2 คะแนน ลำดับเหตุการณ์สับสน 1-3 แห่ง ให้ 1 คะแนน ลำดับเหตุการณ์สับสนวุ่นวายตลอดเรื่อง ให้ 0 คะแนน

4. ความสอดคล้องของเรื่องกับภาพ (2 คะแนน)

นำสิ่งที่อยู่ในภาพตั้งแต่ 4 อย่างขึ้นไปมาเขียนให้สัมพันธ์กัน ให้ 2 คะแนน นำสิ่งที่อยู่ในภาพตั้งแต่ 1-3 อย่าง มาเขียนให้สัมพันธ์กัน ให้ 1 คะแนน เขียนเนื้อเรื่องไม่สัมพันธ์กับภาพ ให้ 0 คะแนน

5. การเขียนสะกดคำ (2 คะแนน)

เขียนถูกต้องทุกคำ ให้ 2 คะแนน เขียนผิดไม่เกิน 5 คำ ให้ 1 คะแนน เขียนผิดตั้งแต่ 5 คำขึ้นไป หรือไม่เขียน ให้ 0 คะแนน

เกณฑ์การวินิจฉัย พิจารณา 5 รายการ ดังนี้

1. การตั้งชื่อเรื่อง

ได้คะแนน 0-1 คะแนน หมายถึง ไม่ผ่านเกณฑ์ ได้คะแนน 2 คะแนน หมายถึง ผ่านเกณฑ์

2. การใช้ภาษาและการสื่อความหมาย

ได้คะแนน 0-1 คะแนน หมายถึง ไม่ผ่านเกณฑ์ ได้คะแนน 2 คะแนน หมายถึง ผ่าน

เกณฑ์

3. การลำดับเหตุการณ์

ได้คะแนน 0 – 1 คะแนน หมายถึง ไม่ผ่านเกณฑ์ ได้คะแนน 2 คะแนน หมายถึง ผ่าน
เกณฑ์

4. ความสอดคล้องของเรื่องกับภาพ

ได้คะแนน 0 – 1 คะแนน หมายถึง ไม่ผ่านเกณฑ์ ได้คะแนน 2 คะแนน หมายถึง ผ่าน
เกณฑ์

5. การเขียนสะกดคำ

ได้คะแนน 0 – 1 คะแนน หมายถึง ไม่ผ่านเกณฑ์ ได้คะแนน 2 คะแนน หมายถึง ผ่าน
เกณฑ์

ถ้าผู้เรียนไม่ผ่านในรายการใดแสดงว่าผู้เรียนมีความบกพร่องในรายการนั้นต้องได้รับการ
ปรับปรุง

เกณฑ์การประเมินคุณภาพ ด้านการเขียนเรื่อง พิจารณาได้ 3 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง ปรับปรุง ได้คะแนน 0 – 4 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง พอใช้ ได้คะแนน 5 – 6 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง ดี ได้คะแนน 7 – 10 คะแนน

การสรุปผลการประเมินรวมทั้ง 3 สมรรถภาพ (เขียนคำ นำสัมผัส หลากหลายคำ ทำ
ประโยค สร้างสรรค์งานเขียน) พิจารณาจาก 3 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง ปรับปรุง ได้คะแนน 1 – 19 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง พอใช้ ได้คะแนน 20 – 31 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง ดี ได้คะแนน 32 – 40 คะแนน

2.2 ความหมายของ แฟ้มสะสมงาน (Portfolio)

ความหมายของคำว่าแฟ้มสะสมงานมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ (2539 : 8) กล่าวว่า แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) หมายถึง การเก็บรวบรวมผลงานของเด็กที่ผ่านการคัดเลือกโดยตัวเด็กเอง หรือภายใต้การแนะนำของครูมาสะสมไว้ในภาชนะอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีระบบและมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงความพยายาม เจตคติ แรงจูงใจ ความเจริญงอกงาม ความสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ของเด็กให้แก่ นักเรียน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบ ครูและนักเรียนร่วมกัน สร้างและประเมินแฟ้มสะสมงานด้วยกัน โดยนักเรียนเป็นผู้เลือกเนื้อหาสาระในการสร้างแฟ้มสะสมงาน ภายใต้คำแนะนำดูแลของครู โดยทั้งครู และนักเรียนต่างมีความรับผิดชอบร่วมกัน ในการกำหนดความเหมาะสมของเนื้อหาสาระและวิธีการให้คะแนน แฟ้มสะสมงานของนักเรียนมุ่งที่ การประเมินผลย่อย (Formative evaluation) มากกว่าการประเมินสรุปผลรวม (Summative evaluation) ดังนั้น แฟ้มสะสมงานของนักเรียนจึงประกอบด้วยผลงานของนักเรียนที่หลากหลาย และมากเพียงพอเพื่อใช้ในการประเมินเพื่อปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2540 : 77) กล่าวว่า แฟ้มสะสมงาน หมายถึง สิ่งที่ต้องประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ

1. การสะสม (Collection) หมายถึง การสะสมผลงาน หรือหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนผู้ปกครอง แฟ้มสะสมงานตลอดภาคเรียนที่เรียนวิชานั้น

2. การจัดระบบข้อมูล (Organizing) หรือการสะสมหลักฐานต่าง ๆ ในแฟ้มประกอบด้วย กระบวนการย่อย ๆ ดังนี้

- 2.1 การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาของแฟ้มสะสมงาน

- 2.2 การมีข้อเสนอแนะ (Guideline) หรือเกณฑ์ (Criteria) ในการเลือกผลงาน

- 2.3 การมีเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่า (Criteria for judging merit)

- 2.4 การเขียนสรุปโดยย่อเกี่ยวกับกระบวนการทำงานแต่ละชิ้นโดยนักเรียนเขียนเอง

3. มีการสะท้อนถึงตัวนักเรียน (Evidence of reflection)

วิรัช วรรณรัตน์ (2541 : 73 – 80) กล่าวว่า แฟ้มสะสมงาน หมายถึง การเก็บรวบรวม และสะสมงาน การบันทึกผลงาน ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนของผู้เรียนไว้ ซึ่งเป็นวิธีการวัดและประเมินที่ใช้ผลการปฏิบัติตามสภาพที่แท้จริงเป็นการใช้กิจกรรมหรืองานหลาย ๆ อย่างเพื่อการประเมินผลหน้าที่ของครูในการวัดประเมินผลจะต้องพิจารณาจากผลงานหลายอย่าง ซึ่งอาจจะใช้วิธีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ แล้วตัดสินผลโดยประมวลข้อมูลหลักฐานจากทั้งหมด หรืออาจจะใช้วิธีพิจารณาจากหลักฐานหลายๆ อย่างที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว

สุนันท์ ศลโกสุม (2541 : 57) กล่าวว่า แฟ้มสะสม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล รายงานผลการทำงาน หรือผลงานของนักเรียนอย่างเป็นระบบ และมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนทำให้เห็นสภาพของนักเรียนทั้งความสามารถในการสร้างผลงาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสามารถพัฒนาผลงานให้มีคุณค่า แฟ้มสะสมงานจึงทำหน้าที่เป็นสื่อที่แสดงถึงศักยภาพและสะท้อนถึงความคิดของผู้เรียน

กรมวิชาการ (2542 : 5) ได้ให้ความหมายของแฟ้มสะสมงาน ไว้ว่า เป็นการสะสมงานอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อแสดงถึงผลงาน ความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในส่วนหนึ่งหรือหลายส่วนของการเรียนรู้ในการรวบรวมงาน นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหา เกณฑ์การคัดเลือกและการตัดสินใจให้ระดับคะแนน และเป็นหลักฐานที่สะท้อนการประเมินตนเอง

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า แฟ้มสะสมงาน หมายถึง การเก็บรวบรวมสะสมงานของนักเรียนที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมผลงาน โดยมีขั้นตอนการเก็บและมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผลงานที่สะท้อนถึงความก้าวหน้า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของแต่ละบุคคลในเรื่องที่เจาะจง อย่างน้อยที่สุดต้องมีลักษณะพัฒนาการของผู้เรียน เกณฑ์การเลือกผลงาน และการตัดสินใจความสามารถ หรือคุณสมบัติ หลักฐานการสะท้อนตนเองของผู้เรียน

2.3 ประเภทของแฟ้มสะสมงาน

ชัยฤทธิ์ ศิลาดาช (2540 : 16) ได้แบ่งประเภทของแฟ้มสะสมงาน ไว้ดังนี้

1. แฟ้มสะสมงานเชิงวิชาการ (Academic portfolio) ได้แก่ แฟ้มรายวิชา แฟ้มรวมรายบุคคล แฟ้มสะสมงานกลุ่ม แฟ้มสะสมงานหลายชั้นเรียน แฟ้มสหวิทยาการ แฟ้มสะสมงานประจำชั้นเรียน แฟ้มสะสมงานหมวดวิชา

2. แฟ้มสะสมงานเชิงวิชาชีพ (Professional portfolio) ได้แก่ แฟ้มเพื่อการเรียนต่อหรือการสมัครงาน แฟ้มสะสมงานจากการฝึกงาน แฟ้มสะสมงานของครู แฟ้มสะสมงานของผู้บริหาร แฟ้มสะสมงานของพนักงานเอกชน

กรมวิชาการ (2542 : 13 – 19) ได้แบ่งประเภทของแฟ้มสะสมงาน ไว้ดังนี้

1. แฟ้มสะสมงานส่วนบุคคล
2. แฟ้มสะสมงานทางวิชาการ
3. แฟ้มสะสมงานวิชาชีพ

ภัทรา นิคมานนท์ (2543 : 45) ได้แบ่งแฟ้มสะสมงานที่ใช้ในโรงเรียนไว้ 3 ประเภท ได้แก่

1. แฟ้มสะสมงานนักเรียน เป็นแฟ้มสะสมงานของนักเรียนแต่ละคนที่แสดงถึงจุดเด่นจุดด้อย ความสำเร็จ ตลอดถึงพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. เพิ่มบุคลากรในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู ลูกจ้างประจำเป็นต้น ที่แสดงประวัติและผลงาน หรือความสำเร็จของการปฏิบัติงานตลอดภาคเรียนหรือตลอดปีการศึกษา

3. เพิ่มสะสมงานในโรงเรียน เป็นแฟ้มที่แสดงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ข้อมูลหรือหลักฐานที่แสดงถึงผลงานของการปฏิบัติงานการสอน การบริหาร การนิเทศ ฯลฯ ตลอดภาคเรียนหรือตลอดปีการศึกษา

จากประเภทของแฟ้มสะสมงาน สรุปได้ว่า แฟ้มสะสมงานสามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ แฟ้มสะสมงานทางวิชาการ และแฟ้มสะสมงานทางวิชาชีพ ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำแฟ้มสะสมงานทางวิชาการที่เป็นแฟ้มรายบุคคลของนักเรียนมาใช้ เพื่อเป็นหลักฐานที่แสดงความสามารถด้านการเขียนเรื่อง การสื่อสาร สื่อความหมายทางภาษาไทย และการนำเสนอ มาใช้ในการศึกษาความสามารถด้านการเขียนเรื่องของผู้เรียน

2.4 กระบวนการของการจัดทำแฟ้มสะสมงาน

แฟ้มสะสมงานของผู้เรียนจะเป็นแฟ้มสะสมงานที่สมบูรณ์เมื่อมีกระบวนการที่เป็นระบบ ดังรายละเอียดที่กรมวิชาการและสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เสนอไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2542 : 11 – 14) ได้กล่าวถึง กระบวนการของการจัดทำแฟ้มสะสมงานของนักเรียนประกอบด้วย 10 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขึ้นกำหนดจุดประสงค์และประเภทของแฟ้มผลงาน (Project purpose) จุดมุ่งหมายของการศึกษานั้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร ดังนั้นในการจัดทำแฟ้มผลงานควรมีขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมตัวครู

- 1.1 ศึกษาหลักสูตร ศึกษาเกี่ยวกับจุดประสงค์ เนื้อหา และวิธีการวัดและประเมินผล
- 1.2 ศึกษาคู่มือครู
- 1.3 ทำตารางวิเคราะห์เนื้อหา

2. การเตรียมตัวนักเรียน

- 2.1 ก่อนทำครุควรแจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้าว่า มีจุดประสงค์การเรียนรู้อะไรบ้าง
- 2.2 ครูจะเตรียมการอย่างไร
- 2.3 นักเรียนจะต้องปฏิบัติกิจกรรมอะไรบ้าง
- 2.4 การวัดผลและประเมินผลมีวิธีการอย่างไร

ขั้นที่ 2 ขั้นรวบรวมชิ้นงานและจัดการชิ้นงาน (Collect and organize) เป็นการรวบรวมชิ้นงานที่แสดงถึงความพยายาม ความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ในวิชาหนึ่งหรือมากกว่า ขั้นรวบรวมและการจัดชิ้นงานมีดังนี้

1. แหล่งเก็บชิ้นงาน ในการรวบรวมข้อมูลมีวัสดุ และแหล่งจัดเก็บหลายแบบ เพิ่มแขวน สมุดงาน เพิ่มหลากสี เพิ่มขยาย ก่อ่ง อัลบั้ม แผ่นดิสก์

2. ชิ้นงานในกระบวนการดำเนินงานของเพิ่มผลงานใน 10 ขั้น ของกระบวนการเพิ่มผลงาน มีที่จำเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นรวบรวมชิ้นงาน (Collect) ขั้นเลือกชิ้นงาน (Select) และขั้นสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ (Reflect) โดยมีขั้นตอนการจัดดังนี้

2.1 การรวบรวมชิ้นงานไว้ในเพิ่มผลงานระหว่างดำเนินงาน เป็นการรวบรวมชิ้นงานทั้งหมดที่เกิดจากการเรียนการสอนไว้ในเพิ่ม

2.2 การเลือกชิ้นงานใส่ในเพิ่มผลงานที่สมบูรณ์ คือ ขั้นตอนที่สำคัญ เป็นการเลือกชิ้นงานที่มีคุณค่า มีความหมาย หรือชิ้นงานที่ดี

2.3 การสะท้อนข้อมูลย้อนกลับ เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ชิ้นงานที่นักเรียนได้เลือกแล้ว แสดงความคิดเห็น และความรู้สึกออกมาว่าเหตุใดจึงเลือกงานชิ้นนั้น ๆ ก่อนมาใส่ในเพิ่มผลงานว่ามีความรู้สึกอย่างไรต่อชิ้นงานที่ได้มาจากกระบวนการรวบรวมและเลือกแล้ว

3. เครื่องมือที่ใช้ประกอบการรวบรวมในการจัดทำเพิ่มผลงาน ได้แก่ สลิป สารบัญ ทะเบียนชิ้นงาน การตรวจสอบความสามารถด้วยตนเอง ประวัติของงาน ดัชนีและการให้ข้อมูลย้อนกลับ ตามลำดับ

ขั้นที่ 3 ขั้นเลือกชิ้นงาน (Select)

จะมีการคัดเลือกชิ้นงาน มีการตัดสินใจเชิงวิชาการเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของชิ้นงานเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของเพิ่มผลงาน โดยมีแนวทางว่า ชิ้นงานใดควรเลือก ควรเลือกชิ้นงานอย่างไร ใครเป็นคนเลือกชิ้นงาน เมื่อไรจะเลือกชิ้นงาน

ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์ผลงาน (Interject personality)

ระยะนี้เป็นการถ่ายทอดความสามารถในการสร้างสรรค์งานอันแสดงถึงบุคลิกภาพของผู้เรียนไปยังปกและหน้าต่าง ๆ ตลอดจนการวางรูปแบบหน้าต่างๆ รวมไปถึงการตั้งชื่อชิ้นงาน นักเรียนจะมีรูปแบบโครงร่างของตนเอง งานสร้างสรรค์จะเป็นจุดเน้นของความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคล ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของเพิ่มสะสมงานมีดังนี้

1. ส่วนนำ ประกอบด้วย ปก ข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน สารบัญ
2. ส่วนเนื้อหาของเพิ่มสะสมงาน
3. ส่วนข้อมูลเพิ่มเติม เช่น แผนการสะสมงาน ข้อมูลคะแนน เป็นต้น

ขั้นที่ 5 ขั้นสะท้อนข้อมูลย้อนกลับในแต่ละชิ้นงาน (Reflect metacognitively)

ในขั้นนี้ต้องการให้นักเรียนได้ตรวจสอบชิ้นงานของแต่ละชิ้นงานที่ได้คัดเลือกไว้ในแฟ้มสะสมงาน ชิ้นงานแต่ละชิ้นที่นักเรียนได้ทำสัญลักษณ์ไว้จะสะท้อนความหมายและคุณค่าโดยนักเรียนให้เหตุผลว่าทำไมงานชิ้นนี้จึงรวมอยู่ในแฟ้ม และนักเรียนจะเริ่มรู้จักการใคร่ครวญไตร่ตรองด้วยตนเอง

ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบความสามารถของตนเอง (Inspect to self-assess)

คือการที่นักเรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในการประเมินแฟ้มผลงานเพื่อตรวจสอบว่าได้จัดทำเป็นไปตามแนวทางหรือจุดประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ เพื่อที่จะสามารถเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขให้ถูกต้องก่อนที่จะได้เพิ่มสะสมผลงานฉบับสมบูรณ์

วิธีการตรวจสอบความสามารถของตนเองควรพิจารณาตามเกณฑ์บ่อย ๆ หรืออาจจะตรวจสอบความสามารถโดยการวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย ในการทำงานของตนเอง

ขั้นที่ 7 ขั้นประเมินค่าผลงาน (Evaluate)

ในระหว่างขั้นตอนนี้ นักเรียนจะสำรวจความเรียบร้อย คุณภาพชิ้นงาน ปรับเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับที่ต้องการ เพื่อให้พร้อมที่จะนำไปสู่การให้ระดับคะแนน ดังนั้นการทำชิ้นงานสมบูรณ์จะช่วยให้ขัดกลางงานและทำให้ผลผลิตสำเร็จเสร็จสิ้นลง ทางเลือกในการประเมินแฟ้มสะสมผลงานมีดังนี้

1. ไม่ให้เกรด จะเป็นการดูพัฒนาการของนักเรียน ใช้เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเติบโต และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตลอดเวลาของนักเรียนจากการคิดย้อนกลับเกี่ยวกับการทำงาน

2. การให้เกรด พิจารณาได้ดังนี้

2.1 ให้เกรดก่อนนำเข้าไปในแฟ้มผลงาน

2.2 เลือกชิ้นงานเพื่อการให้เกรด

2.3 ให้เกรดงานแต่ละชิ้น

2.4 ให้เกรดเดียวสำหรับแฟ้มผลงานทั้งฉบับ

2.5 การให้นำหนักความสำคัญแต่ละหัวข้อรายการประเมิน

2.6 ความเชื่อมั่นในแฟ้มผลงาน ใช้การประเมินที่เรียกว่า Stake portfolio โดยมีดัชนี

และเกณฑ์การให้คะแนน

ขั้นที่ 8 ขั้นการสร้างความสัมพันธ์ (Connect and conference)

การทำแฟ้มผลงานจะพัฒนามากขึ้น ถ้าผู้อื่นได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ความสำเร็จของผลผลิต ดังนั้นการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับแฟ้มสะสมผลงานเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียน ครู และ

ผู้ปกครอง ได้ร่วมกันสนทนอย่างมีความหมายจะช่วยเชื่อมความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น และสามารถชี้เพิ่มผลงานเพื่อการตัดสินใจได้

ขั้นที่ 9 ขั้นการทำให้มีคุณค่า (Inject / Eject to Update)

การนำเข้าและถอดออกชิ้นงานทำให้ชิ้นงานเป็นปัจจุบันและสะท้อนอดีตของการทำงาน ที่แสดงถึงความสามารถในขั้นสูงของเขา

ขั้นที่ 10 ขั้นประชาสัมพันธ์ (Respect accomplishment)

การจัดแสดงเพิ่มผลงาน จะผนวกเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการของเพิ่มผลงาน โดยให้นักเรียนเตรียมจัดแสดงนิทรรศการด้วยตนเอง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายหรือให้ผู้ปกครองได้ชม ซึ่งมีการกำหนดเวลาไว้แน่นอน อันเป็นการยอมรับคุณค่าผลงานและเพิ่มผลงานและเป็นการฉลองความสำเร็จด้วยความภาคภูมิใจ

ในการดำเนินงานนั้นอาจปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบางขั้นตอนได้ตามความเหมาะสมแต่ขั้นตอนที่ควรยังมีอยู่เป็นหลัก มี 5 ขั้นตอน คือ

1. การวางแผนจัดทำเพิ่มสะสมงานเริ่มจากครูเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อาจร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูที่สอนวิชาเดียวกันในห้องอื่น รวมทั้งตัวนักเรียนเอง ต่อจากนั้นเตรียมความพร้อมของนักเรียน โดยให้ความรู้และความเข้าใจในการทำงานเพิ่มสะสมงาน การเก็บผลงานและนำมาประเมินผลการเรียนการสอน

2. การดำเนินการจัดทำเพิ่มสะสมงาน เป็นขั้นที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กำหนดไว้

3. การสะสมงานที่นักเรียนได้จัดทำไว้แล้วจะได้รับการรวบรวมอย่างเป็นระบบด้วยตัวของนักเรียน เพื่อการประเมินต่อไป

4. การประเมินผลงานที่ได้รวบรวมไว้แล้วจะได้รับการประเมินจากครูผู้สอน และตัวนักเรียนเอง โดยอาจพิจารณาถึงผลงานทั้งหมดในด้านของพัฒนาการของงานที่ทำ ทั้งนี้อาจใช้เกณฑ์ในการประเมินที่ครูและนักเรียนได้ร่วมกันกำหนดไว้แล้วเป็นสำคัญ

5. การนำผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ เพื่อแสดงถึงความสามารถของนักเรียนเจ้าของผลงาน หรือใช้ในการสมัครศึกษาต่อหรือสมัครงานได้

จากกระบวนการจัดทำเพิ่มสะสมงาน สรุปได้ว่า ในกระบวนการทำเพิ่มสะสมงาน ประกอบด้วยขั้นตอน 10 ขั้นตอน หรือสามารถแบ่งระยะการลดขั้นตอนลงได้ โดยมีการปฏิบัติตามขั้นตอนที่สำคัญ คือ การรวบรวม การคัดเลือก และการสะท้อนชิ้นงาน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการให้นักเรียนจัดทำเพิ่มสะสมงาน โดยการปฏิบัติตามขั้นตอนหลัก 5 ขั้นตอนข้างต้น

2.5 การประเมินชิ้นงานด้วยการใช้รูบริกส์

เกณฑ์การประเมิน (Rubrics) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 : 61 - 65) กล่าวว่า การประเมินผลผู้เรียนให้มีความรู้และความสามารถทำอะไรได้ตามมาตรฐานหลักสูตร ผู้สอนจะต้องสร้างเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของผู้เรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้คะแนน โดยเกณฑ์การประเมินจะต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละครั้งของการปฏิบัติงานนั้น ๆ

ความหมายของเกณฑ์การประเมิน (Rubrics) กรมวิชาการ (2546 : 37 – 42) คำว่า “Rubrics” หมายถึง “กฎ” หรือ “กติกา” (Rule) ส่วนคำว่า “Rubrics assessment” นั้น หมายถึง แนวทางในการให้คะแนน (Scoring guide) เพื่อใช้ในการประเมิน ซึ่งสามารถแยกแยะระดับของความสำเร็จในการเรียนต่าง ๆ หรือการปฏิบัติของนักเรียนได้อย่างชัดเจนจากดีมาก ไปจนถึงต้องปรับปรุงแก้ไข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548 : 61 -65)

การกำหนดเกณฑ์การประเมิน การกำหนดเกณฑ์การประเมินนั้น ผู้สอนและผู้เรียนควร จะกำหนดเกณฑ์การประเมินด้วยกัน ซึ่งควรจะทำก่อนที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติงานขึ้น นั้น เกณฑ์การประเมินนั้นนอกจากใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินแล้วยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือ ในการสอนอีกด้วย เพราะเกณฑ์การประเมินนั้นเปรียบเสมือนเป้าหมายในการเรียนที่ผู้เรียนจะต้อง รับประทาน (Ryan. 1994 : 28) ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ มาซาโน (Marzano et al. 1933 : 29) ที่สรุปไว้ว่า การประเมินการปฏิบัตินั้นต้องกำหนดเกณฑ์ให้ชัดเจนซึ่งเกณฑ์ในการให้คะแนน จะต้องมียกระดับสเกลที่แน่นอน และมีการบรรยายถึงคุณลักษณะที่สำคัญให้แก่ครู ผู้ปกครอง และ บุคคลอื่น ๆ ที่สนใจทราบ ให้มีการเรียนรู้ว่าผู้เรียนทำอะไรได้และรู้อะไรบ้าง และยังช่วยให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย

รูปแบบของเกณฑ์การประเมิน จำแนกเป็น 2 ประเภท (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548 : 61 -65) ได้แบ่งเกณฑ์การประเมินออกเป็น 2 ประเภท สรุปได้ดังนี้

1. เกณฑ์การประเมินในภาพรวม (Holistic rubric) คือ แนวทางการให้คะแนนโดย พิจารณาจากภาพรวมของชิ้นงาน โดยจะมีคำอธิบายลักษณะของงานในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน เกณฑ์การประเมินในภาพรวมนี้เหมาะสำหรับใช้ประเมินทักษะการเขียน สามารถที่จะตรวจสอบ ความต่อเนื่อง ความคิดสร้างสรรค์ และความสละสลวยของภาษาที่เขียนได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ตัวอย่างของเกณฑ์การประเมินในภาพรวม ทักษะการเขียน

ระดับคะแนน	ลักษณะของงาน
3 (ดี)	<ul style="list-style-type: none"> - เขียนได้ตรงประเด็นตามที่กำหนดไว้ - มีการจัดระบบการเขียน เช่น มีคำนำ เนื้อหา และบทสรุปอย่างชัดเจน - ภาษาที่ใช้ เช่น ตัวสะกดและไวยากรณ์ มีความถูกต้องสมบูรณ์ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย - มีแนวคิดที่น่าสนใจ ใช้ภาษาสละสลวย
2 (ผ่าน)	<ul style="list-style-type: none"> - เขียนได้ตรงประเด็นตามที่กำหนดไว้ - มีการจัดระบบการเขียน เช่น มีคำนำ เนื้อหา และบทสรุป - ภาษาที่ใช้ทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสน - ใช้ศัพท์เหมาะสม
1 (ต้องปรับปรุง)	<ul style="list-style-type: none"> - เขียนไม่ตรงประเด็น - ไม่มีการจัดระบบการเขียน - ภาษาที่ใช้ทำให้ผู้อ่านเกิดความสับสน - ใช้ศัพท์ไม่เหมาะสม
0	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีผลงาน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2548 : 62

จากตาราง 1 เกณฑ์การประเมินในภาพรวมส่วนใหญ่จะประกอบด้วย 3 – 6 ระดับ เกณฑ์การประเมิน 3 ระดับ จะเป็นที่นิยมใช้กันมาก เนื่องจากการใช้เกณฑ์ 3 ระดับนั้น ทำให้ง่ายต่อการกำหนดรายละเอียด ซึ่งจะยึดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ย และต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ทำให้ง่ายต่อการกำหนดค่าคะแนนและการตรวจให้คะแนน เพราะระดับของเกณฑ์ทั้ง 3 ระดับ แตกต่างกันอย่างชัดเจน แต่ถ้าใช้ 5 หรือ 6 ระดับ ความแตกต่างระหว่างระดับจะมีเพียงเล็กน้อยซึ่งจะทำให้ยากต่อการตรวจให้คะแนน ถ้าต้องการให้เกณฑ์ 5 หรือ 6 ระดับ วิธีการที่จะช่วยให้การกำหนดเกณฑ์ง่ายขึ้น ผู้สอนอาจจะสุ่มตัวอย่างงานของนักเรียนมาตรวจแล้วแยกเป็น 3 กอง เป็นงานที่มีคุณภาพดีปานกลาง และไม่ดี แล้วตรวจสอบลักษณะที่เป็นตัวแยกระหว่างงานที่มีคุณภาพไม่ดี ลักษณะเหล่านี้เป็นรายละเอียดของแต่ละระดับ

2. เกณฑ์การประเมินแบบแยกส่วน (Analytic rubric) คือ แนวทางการให้คะแนนโดยพิจารณาจากแต่ละส่วนของผลงาน ซึ่งแต่ละส่วนจะต้องกำหนดแนวทางการให้คะแนน โดยมีค่านิยามหรือคำอธิบายลักษณะของงานในส่วนนั้น ๆ ในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน

การเขียนรายละเอียดการให้คะแนนหรือระดับคะแนนแบบแยกส่วน (Analytic) มีเทคนิควิธีการเขียน (กรมวิชาการ : 2545 : 21) ดังนี้

1. กำหนดรายละเอียดขั้นต่ำไว้ที่ระดับ 1 แล้วเพิ่มลักษณะที่สำคัญ ๆ สูงขึ้นมาทีละระดับ ตัวอย่างเช่น เมื่อต้องการประเมินงานเขียนซึ่งมีประเด็นการประเมิน 2 ส่วน คือ เนื้อหา และการใช้ภาษา ควรกำหนดรายละเอียด ดังนี้

การกำหนดรายละเอียด ถ้าแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ควรกำหนดลักษณะย่อยหรือตัวแปรย่อยที่สำคัญให้ได้ 4 ลักษณะ เช่น เนื้อหา ระดับ 1 สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง 2 ลำดับเนื้อเรื่องชัดเจน 3 เรื่องน่าสนใจ 4 มีจินตนาการ การใช้ภาษา ระดับ 1 ผิดพลาดมาก สื่อความหมายได้ 2 ถูกต้องส่วนมาก และสื่อความหมายได้ 3 ผิดพลาดน้อย เชื่อมโยงภาษาได้ดี 4 ถูกต้องเกือบทั้งหมด สละสลวย งดงาม

การเขียนรายละเอียดแต่ละระดับ โดยการนำลักษณะย่อยหรือตัวแปรย่อยมาจัดลำดับความสำคัญดังได้เขียนตัวเลขกำกับไว้ แล้วนำตัวแปรต่าง ๆ มาเขียนบรรยาย (Descriptive) ให้ชัดเจน จากความสำคัญต่ำที่สุด แลเพิ่มตัวแปรถัดไปแต่ละระดับดังนี้

เนื้อหา ระดับ 1 เนื้อหาที่เขียนสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง 2 เนื้อหาที่เขียนสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและลำดับเรื่องได้ไม่วกวน 3 เนื้อหาที่เขียนสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและลำดับเรื่องได้ชัดเจนไม่วกวน 4 สอดแทรกสาระบางอย่างทำให้เรื่องน่าสนใจ เนื้อหาที่เขียนสอดคล้องกับเนื้อเรื่องและลำดับเรื่องได้ชัดเจนไม่วกวน สอดแทรกสาระบางอย่างทำให้เนื้อเรื่องน่าสนใจและอ่านแล้วเกิดจินตนาการ

2. กำหนดจุดอ่อนระดับต่ำสุดไว้ที่ระดับ 1 แล้วเพิ่มความถูกต้องขึ้นทีละระดับจากตัวอย่างในข้อ 1 สามารถจะนำเทคนิคนี้มาเขียนในประเด็นการใช้ภาษา โดยการกำหนดลักษณะย่อยหรือตัวแปรย่อยที่มีลักษณะในระดับต่ำสุดที่ระดับ 1 แล้วเพิ่มความถูกต้องของลักษณะย่อยขึ้นไปทีละระดับดังนี้

การใช้ภาษา ระดับ 1 ภาษาผิดพลาดมาก แต่ยังสื่อความหมายได้ 2 ภาษาถูกต้องส่วนมาก และสื่อความหมายได้ 3 ภาษาผิดพลาดน้อย เชื่อมโยงภาษาได้ดี 4 ภาษาถูกต้องเกือบทั้งหมด มีภาษาที่สละสลวย งดงาม

ในการเขียนรายละเอียดดังกล่าวข้างต้นเป็นการแสดงเชิงคุณภาพ (Qualitative) แต่ลักษณะดังกล่าวนี้อาจเขียนในเชิงปริมาณดังนี้

การใช้ภาษา ระดับ 1 ภาษาผิดพลาดไม่เกิน 50% (หรือ 50 จุด) แต่ยังสื่อความหมายได้
 2 ภาษาถูกต้อง 50% - 70% และสื่อความหมายได้ 3 ภาษาถูกต้อง 70% - 90% เชื่อมโยงภาษาได้ดี
 4 ภาษาถูกต้อง 90% - 100% มีภาษาที่สละสลวยงดงาม

การเขียนรายละเอียดการให้ระดับคะแนนหรือคะแนนในเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณมีทั้ง จุดเด่นและจุดอ่อนของแต่ละแบบ สำหรับเชิงคุณภาพมีจุดเด่น คือ บางตัวแปร หรือลักษณะไม่สามารถบรรยายได้เป็นปริมาณ โดยเฉพาะตัวแปรที่เป็นคุณศัพท์ เช่น สวยงาม คีงาม สนุกสนาน สุขสันต์ เป็นต้น จุดอ่อน คือ ในการแปลผลเชิงคุณภาพ เช่น คำว่ามาก น้อย เล็ก นิดหน่อย ไม้ มาก เหล่านี้ ผู้ประเมินจะเกิดอึดใจแสดงถึงคุณภาพออกมาไม่เท่ากัน สำหรับจุดเด่นของเชิงปริมาณ เราสามารถนับเป็นแห่ง (Point) สัดส่วน เศษส่วน ร้อยละได้ แต่ก็ถูกโต้แย้งว่ามีจุดอ่อน คือ แต่ละแห่งมีน้ำหนักที่ผิดแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ผิดเรื่องของภาษา ผิดการสะกดคำ ผิดโดยทำให้ ความหมายเปลี่ยน กับผิดแล้วยังคงความหมายเดิมได้ ย่อมมีในการเขียนรายละเอียด จึงขอให้พิจารณาตามความเหมาะสมพยายามให้เป็นปรนัย (Objective) มากที่สุด

3. กำหนดตัวแปรย่อยที่มีน้ำหนักเท่ากับทุกตัวแล้วระบุว่า ตัวแปรหายไปเท่าไรระดับ คะแนนก็ลดหลั่นตามลำดับ เช่น การประเมินการทำรายงาน อาจมีประเด็นของรูปแบบเนื้อหา ภาษา ความสะอาดประณีต ในกรณีนี้จะยกตัวอย่างรูปแบบที่เป็นการเขียนรายละเอียดการให้คะแนนใน แบบที่ 3 ดังนี้

กำหนดลักษณะย่อยของรูปแบบดังนี้ ปก คำนำ สารบัญ การอ้างอิง บรรณานุกรม จะ เห็นว่าตัวแปรย่อยของรูปแบบมีอยู่ 5 ตัว วิธีเขียนอาจเขียน ดังนี้

รูปแบบ ระดับ 4 มีครบ คือ ปก คำนำ สารบัญ การอ้างอิง และบรรณานุกรม ระดับ 3 ขาด 1 ลักษณะ ระดับ 2 ขาด 2 ลักษณะ ระดับ 1 ขาด 3 ลักษณะ

สรุปได้ว่า การกำหนดประเด็นการประเมินและรายละเอียดการให้ระดับคะแนนมีความ จำเป็นที่นักประเมินผลควรคำนึงถึง เพราะเป็นคุณภาพของการประเมินผล คือ ความเที่ยงตรง และ ความเชื่อมั่น คุณภาพทั้งสององค์ประกอบนี้จะมีผลถึงศักยภาพของผู้เรียนในการนำความรู้ไปใช้ ปฏิบัติงานผลิตผลงาน ตลอดจนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตร และจะเป็น คุณภาพของการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลตามพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษาอีกด้วย

จากการศึกษาเกณฑ์การประเมินชิ้นงานด้วยการรูบริคส์ ผู้วิจัยจึงได้นำหลักเกณฑ์มา กำหนดเป็นประเด็นในการประเมินเพิ่มสะสมงานตามหลักเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลอิง มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นเกณฑ์การประเมิน เพิ่มสะสมงานดังนี้

เกณฑ์การประเมิน เพิ่มสะสมผลงานระหว่างการทดลอง พิจารณาจากรายการต่อไปนี้

1. ความกระตือ - รือร้อนในการทำงาน แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับดีมาก (4) แสดงความตั้งใจ กระตือรือร้นในการทำงานอย่างมากที่สุด จนทำให้ งานสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีคุณภาพ ระดับดี (3) แสดงความตั้งใจกระตือรือร้นในการทำงานมาก จึงทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีคุณภาพ ระดับพอใช้ (2) แสดงความตั้งใจ กระตือรือร้น พอสมควรทำให้งานสำเร็จลุล่วง เป็นบางครั้ง ระดับควรปรับปรุง (1) ขาดความตั้งใจไม่ กระตือรือร้น งานไม่เสร็จตามเวลาที่กำหนด

2. ความสะอาดเรียบร้อยของผลงาน แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับดีมาก (4) จัดทำเพิ่มสะสมผลงาน ได้สะอาด เรียบร้อย ดีมาก เป็นแบบอย่างที่ดี ระดับดี (3) จัดทำเพิ่มสะสมผลงาน ได้สะอาด เรียบร้อยดี ระดับพอใช้ (2) เพิ่มสะสมผลงาน สะอาด เรียบร้อย พอใช้ได้ ระดับควรปรับปรุง (1) เพิ่มสะสมผลงาน ไม่สะอาด เรียบร้อย

3. ความคิดสร้างสรรค์ แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ

ระดับดีมาก (4) ชิ้นงานแสดงออกถึงความแปลกใหม่สวยงามและน่าสนใจอย่างมาก ระดับดี (3) ชิ้นงานแสดงออกถึงความสวยงามและน่าสนใจ ระดับพอใช้ (2) ชิ้นงานธรรมดา มีแปลกใหม่เป็นบางส่วน ระดับควรปรับปรุง (1) ชิ้นงานไม่น่าสนใจ ไม่แปลกใหม่

3. การเรียนรู้แบบปกติ

3.1 ลักษณะของการเรียนรู้แบบปกติ

การจัดการเรียนรู้แบบปกติ เป็นการเรียนรู้ที่ยึดแนวการเรียนรู้ที่โรงเรียนใช้จัดการเรียน รู้อยู่เป็นประจำ มีลักษณะดังต่อไปนี้ (นันทิพย์ พรหมชัย. 2547 : 27)

1. การเรียนการสอนยึดตามหลักสูตร โดยใช้เนื้อหาเป็นหลัก
2. กำหนดเวลาเรียนแน่ชัด ใช้เวลาเรียนพร้อม ๆ กันทั้งกลุ่ม
3. เน้นการตอบสนองความต้องการของกลุ่ม
4. ใช้ตำรา แบบฝึกหัดเป็นอุปกรณ์สำคัญในการสอน
5. จำกัดขอบเขตการเรียนรู้
6. สอนโดยบรรยายหรือสาธิตเป็นหลัก
7. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างกว้าง ๆ
8. เกณฑ์การวัดขึ้นอยู่กับบุคคล
9. การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนจะแยกออกจากการสอน และเกิดขึ้นเกือบ

ตลอดเวลาในช่วงของการทดสอบ

10. ยึดคะแนนการสอบเป็นหลัก

3.2 ขั้นตอนการเรียนรู้แบบปกติ

การเรียนรู้แบบปกติ ยึดแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของกรมวิชาการ ซึ่งมีส่วนประกอบและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สาระสำคัญ
2. จุดประสงค์
3. เนื้อหา
4. กิจกรรมการเรียนรู้ มีลำดับขั้นตอนดังนี้

4.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะเรียน โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทายปัญหา การซักถาม การทบทวนบทเรียนที่ผ่านมา

4.2 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ครูเสนอบทเรียนใหม่โดยการสนทนาซักถาม แล้วให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาในบทเรียน หนังสือเรียน ฯลฯ

4.3 ขั้นสรุป เป็นการสรุปเนื้อหาของบทเรียน โดยครูและนักเรียนช่วยกันสรุปเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอด สู่การเรียนรู้

4.4 ขั้นวัดประเมินผล

สรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบปกติจะยึดครูเป็นสำคัญ ครูเป็นผู้ให้ความรู้ เรียนตามตำราเรียน โดยการท่องจำ เพื่อให้ทำแบบทดสอบได้ ผู้เรียนไม่เน้นการแสดงออก จะเห็นว่าการสอนตามปกติครูมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน

4.1 ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตประจำวันใช้เพื่อแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลินและถือได้ว่าเป็นหัวใจของการศึกษา มีนักเรียนนักศึกษาให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2544 : 2) กล่าวว่า การอ่าน คือ เป็นลำดับขั้นที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจความหมาย กลุ่มคำ ประโยค ข้อความ และเรื่องราวของสารที่ผู้อ่านสามารถบอกความหมายได้

ทัศนีย์ สุขเมธี (2544 : 24) กล่าวว่า การอ่าน คือ การแปลสัญลักษณ์ที่เขียนหรือพิมพ์ให้มีความหมายออกมา สัญลักษณ์ในภาษาไทย คือ คำข้อความจึงเป็นเรื่องสำคัญมากในการอ่านนักเรียนจะต้องเข้าใจความหมายและนำไปใช้ในการพูดและเขียนได้อย่างถูกต้อง

บันลือ พุกกะวัน (2543 : 2) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ดังนี้ “การอ่านเป็น การแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูด โดยการผสมเสียงเพื่อใช้ในการออกเสียงให้ตรงกับคำพูด”

4.2 ความสำคัญของการอ่าน

วรรณิ โสมประยูร (2544 : 121) ได้กล่าวว่า “การอ่านหนังสือมีผลสำคัญต่อผู้อ่าน 2 ประการ คือ ประการแรกอ่านแล้วได้ “อรรถ” ประการที่สองอ่านแล้วได้ “รส” ถ้าผู้อ่านสำนึกอยู่ตลอดเวลาทั้งสองประการนี้ย่อมจะได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการอ่านหนังสือนั้นตรงตามเจตนารมณ์ของผู้เขียน

ฉะนั้นการอ่านจึงมีความสำคัญและจำเป็นแก่มวลมนุษยชาติ ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งถึงแก่กรรม การอ่านจึงมีความสำคัญสรุปได้ดังต่อไปนี้ (วรรณิ โสมประยูร. 2544 : 121-122)

1. การอ่านเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการศึกษาเล่าเรียนทุกระดับ ผู้เรียนจำเป็นต้องอาศัยทักษะการอ่านทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองได้รับความรู้และประสบการณ์ตามที่ต้องการ
2. ในชีวิตประจำวันโดยทั่วไป คนเราต้องอาศัยการอ่านติดต่อสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกับบุคคลอื่นร่วมกับทักษะการฟัง การพูด และการเขียน ทั้งในด้านภารกิจส่วนตัวและประกอบอาชีพการงานต่าง ๆ ในสังคม
3. การอ่านช่วยให้บุคคลสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากสิ่งที่อ่านไปปรับปรุงและพัฒนาอาชีพหรือธุรกิจการงานที่ตัวเองกระทำอยู่ให้เจริญก้าวหน้าและประสบความสำเร็จให้เร็วที่สุด
4. การอ่านสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ช่วยให้มีมั่นคงปลอดภัย ช่วยให้ได้รับประสบการณ์ใหม่ ช่วยให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ช่วยให้มีความกระตือรือร้น และชื่อเสียง
5. การอ่านทั้งหลายจะส่งเสริมให้บุคคลได้ขยายความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้นอย่างลึกซึ้งและกว้างขวาง ทำให้เป็นผู้รอบรู้ เกิดความมั่นใจในการพูดปราศรัย การบรรยายหรือการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ นับว่าเป็นการเพิ่มบุคลิกภาพ และความเชื่อมั่นให้แก่ตนเอง
6. การอ่านหนังสือ หรือสิ่งพิมพ์หลายชนิดนับว่าเป็นกิจกรรมนันทนาการที่น่าสนใจมาก เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร นวนิยาย การ์ตูน ฯลฯ เพื่อเป็นการช่วยให้บุคคลรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานได้เป็นอย่างดี

7. การอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีต เช่น ศิลปจารึก ประวัติศาสตร์ เอกสารสำคัญ วรรณคดี ฯลฯ จะช่วยให้ผู้อ่านรู้จักอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของไทยเอาไว้ และสามารถพัฒนาให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปได้

องค์ประกอบในการอ่านของเด็ก อาจกล่าวสรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ประกอบด้วย สายตา ปาก และหู
2. องค์ประกอบทางด้านจิตใจ ประกอบด้วย ความต้องการ ความสนใจ และความศรัทธา
3. องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา ประกอบด้วย ความสามารถในการรับรู้ความสามารถ

นำประสบการณ์เดิมไปใช้ ความสามารถในการใช้ภาษาให้ถูกต้อง และความสามารถในการเขียน

4. องค์ประกอบทางประสบการณ์พื้นฐาน
5. องค์ประกอบทางวุฒิภาวะ อารมณ์ แรงจูงใจและบุคลิกภาพ
6. องค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อม

การอ่านจึงเป็นการสื่อสารที่อาศัยความเข้าใจในตัวอักษรตอบสนองจุดมุ่งหมายที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อสารให้ผู้อ่านเข้าใจ

4.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน

การอ่านหนังสือแต่ละคนมีจุดหมายเหมือนกัน แต่การอ่านแต่ละครั้งอาจมีจุดหมายแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจ ความต้องการและหนังสือที่อ่าน ซึ่งเราสามารถแบ่งจุดมุ่งหมายการอ่านได้ดังนี้

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2544 : 3) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านได้ดังนี้

เด็กบางคนมักจะสงสัยและตั้งคำถามว่า “ทำไมจึงต้องอ่าน” ผู้ใหญ่ก็ตอบเด็กว่าอ่านเพื่อให้รู้เรื่องราวหรือเข้าใจข้อความนั้น หากมีคำถามต่อไปว่า ผู้ใหญ่คาดหวังอะไรจากการที่让孩子ฝึกอ่าน” คำตอบที่ได้รับก็คือ “ให้เด็กอ่านออก” ถ้าผู้ใหญ่คำตอบเป็นครุฑคาดหวังให้เด็ก “อ่านเป็น” การอ่านออกและการอ่านเป็นมีความหมายแตกต่างกัน อ่านออก หมายถึง การอ่านคำ ประโยคและข้อความได้แต่ผู้อ่านไม่เข้าใจความหมาย และไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน ส่วนอ่านเป็น หมายถึง อ่านแล้วเข้าใจสามารถนำเหตุการณ์ถ้อยคำ และเรื่องราวที่ได้รับจากการอ่านมาวิเคราะห์ใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของตนได้

ทัศนีย์ สุขเมธี (2544 : 25) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการอ่านในระดับชั้นประถมศึกษาควรจะได้เน้นถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ให้มีความสามารถในการอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง รวดเร็ว ในเนื้อความที่อ่าน
2. ให้มีความสามารถในการอ่านในใจ เพื่อเก็บข้อความและเรื่องราวต่าง ๆ ที่อ่านนั้นได้

อย่างถูกต้อง

3. ให้เข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง และเก็บใจความได้
  4. ให้เด็กมีเจตคติที่ดีในการอ่าน เช่น เด็กทราบว่า การอ่านนั้นให้ประโยชน์ทั้งในด้านความรู้และความเพลิดเพลิน เด็กเต็มใจอ่านโดยไม่ฝืนใจอ่าน
  5. เพื่อส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน
  6. ให้เด็กรู้จักคำต่าง ๆ ที่ได้พบเห็น และสามารถไปใช้ประโยชน์ในการเรียนได้
  7. ส่งเสริมให้เด็กมีความรู้กว้างขวาง เพราะการอ่าน ย่อมนำไปสู่เรื่องราวต่าง ๆ
- หลักสูตรภาษาไทยระดับประถมศึกษา กำหนดจุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ดังนี้
- 7.1 เพื่อให้มีทักษะในการอ่าน อ่านได้อย่างถูกต้อง และชัดเจนมีความเข้าใจเรื่องที่อ่าน
  - 7.2 เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การอ่าน และนำไปใช้อ่านคำใหม่ ๆ ได้
  - 7.3 เพื่อให้มีทักษะในการอ่านออกเสียง และอ่านในใจ ได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว และรวดเร็ว
  - 7.4 เพื่อให้มีความสามารถในการอ่าน และถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกจากเรื่องราวที่อ่านได้
  - 7.5 เพื่อให้มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ และวิเคราะห์ใจความสำคัญในเรื่องที่อ่านได้
  - 7.6 เพื่อให้ปฏิบัติตนจนเป็นนิสัยที่ดีในการอ่าน รักการอ่านหนังสือ
  - 7.7 เพื่อให้ใช้พจนานุกรมได้
  - 7.8 เพื่อให้มีความสามารถในการเลือก การใช้ การเก็บรักษาหนังสือ การใช้ห้องสมุด ในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และหาความเพลิดเพลินจากหนังสือในยามว่างได้
- กล่าวโดยสรุปการอ่านในระดับประถมศึกษา มีความสำคัญที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างพร้อม ๆ กันกับทักษะการฟัง การพูด และการเขียนจะได้สื่อสารในทิศทางเดียวกัน

5. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเขียน

5.1 ความหมายของการเขียน

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าการเขียนเป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญ ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้
 บรอมลีย์ ได้อธิบายว่า การเขียน คือ “ระบบการสื่อสาร หรือบันทึกถ่ายทอดภาษาเพื่อแสดงออกซึ่งความรู้ ความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ต่าง ๆ โดยใช้ตัวหนังสือและเครื่องหมายต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์” (Bromley. 1992 : 112)

วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ และคณะ ได้อธิบายว่าการเขียนคือ “การแสดงออกเพื่อการสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ โดยอาศัยภาษา กับตัวอักษร และอุปกรณ์อื่น ๆ เป็นสื่อเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ และความในใจทุกอย่างให้ผู้อื่นทราบ” (วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ และคณะ. 2522 : 269)

วรรณิ โสมประยูร ได้อธิบายว่า การเขียนหมายถึง “การถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของบุคคลออกมาเป็นสัญลักษณ์ คือตัวอักษร เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นได้เข้าใจ” (วรรณิ โสมประยูร. 2544 : 475)

จากการที่มีผู้ให้ความหมายของการเขียนไว้หลายอย่าง อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การเขียนเป็นกระบวนการแสดงความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นสัญลักษณ์ เพื่อให้ผู้อื่นอ่านและเข้าใจความคิดของผู้เขียน ความรู้สึกนึกคิดที่ได้มามากจะก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ ให้เกิดความคิดที่จะเขียนเพื่อบรรยายความรู้สึกออกมา

5.2 หลักการเขียนเบื้องต้น

ในกระบวนการสื่อสารนั้น มีทั้งการส่งสารและการรับสารที่จะต้องสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยอัตโนมัติ ในชีวิตประจำวันทุกคนย่อมจะฟังและพูดอย่างต่อเนื่องเพื่อสื่อความหมายโต้ตอบกันเป็นปฏิสัมพันธ์ ความคิด ความรู้สึก ความรู้ที่หล่อหลอมเป็นประสบการณ์ชีวิต จึงเป็นกระแสลูกคลื่นที่เชื่อมโยงอย่างเหมาะสม

ถ้ามนุษย์จะรู้จักเพียงการส่งสารรับสารเพื่อให้ได้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของตนเท่านั้น อาจจะทำให้เกิดความสับสนขึ้นในสังคม จึงจำเป็นต้องมีการไต่ตรอง ไคร่ครวญและกลั่นกรองเนื้อหาสาระใช้เวลาให้นานกว่าการพูด และการฟังวัฒนธรรมทางภาษาจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการที่จะคงสาระไว้เป็นหลักฐาน ดังนั้น ทักษะการเขียนจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสื่อสารที่คงหลักฐานอ้างอิงไว้ได้ นี่คือความสำคัญในการใช้ภาษาเขียนเพื่อการสื่อสาร

ผลผลิตของการเขียน นอกจากเป็นการแสดงออกซึ่งประสบการณ์และความรู้ของผู้เขียนแล้ว ผู้อ่านก็มีความสำคัญที่จะทำให้ผู้เขียนต้องวางวัตถุประสงค์ในการผลิตงานเขียนแต่ละครั้ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน สารนั้นจึงจะมีประสิทธิภาพ (ดวงใจ ไทยอนุญ. 2543 : 13 – 14) สอดคล้องกับคำกล่าวของ (ปรีชา ช่างขวัญยืน 2522 : 104) กล่าวคือภาษาเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งของมนุษย์ มนุษย์ใช้สื่อความคิดให้ตรงกับความต้องการและจุดมุ่งหมาย ต้องใช้วิธีการแห่งการใช้เครื่องมือ คือ การศึกษาวิธีการใช้ภาษา การใช้ภาษาเป็นขบวนการสื่อสารที่มีศิลปะ ต่อเนื่องกันระหว่างทักษะที่มีศิลปะเฉพาะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในกระบวนการแห่งทักษะทั้งสี่ของการใช้ภาษา การเขียนนับเป็นหัวใจสำคัญของทักษะทั้งสี่นี้ เพราะสามารถวัดพฤติกรรมอื่น ๆ ของมนุษย์ได้

การสื่อสารโดยใช้การเขียนเป็นสื่อแตกต่างจากการสื่อสารด้วยสื่อชนิดอื่น ที่สำคัญคือ การเขียนใช้สื่อที่ถาวร เป็นที่ปรากฏแก่บุคคลอื่นได้ง่าย และเป็นสื่อที่ใช้สะดวกมากที่สุดอย่างหนึ่ง การเขียนนับเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เพราะเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่จะบันทึกหรือถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งสำหรับตนเองและผู้อื่น จุดเริ่มต้นของการเขียนอยู่ที่ความคิด ดังนั้นประสิทธิภาพของการเขียนย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดและความสามารถในการเขียน ภาษา กล่าวคือ การใช้ภาษาให้ได้ประโยชน์ตามที่ต้องการและเป็นที่ยอมรับว่า ผู้ที่มีทักษะในการใช้ภาษานั้นก็คือผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ความต้องการ ตลอดจนความรู้สึกต่าง ๆ ออกมาเป็นภาษาพูด หรือตัวหนังสือ ทำให้ผู้ฟังและผู้อ่าน เข้าใจตรงความต้องการ ความสามารถในการแสดงออกทางการเขียนจะทำให้ดีได้เพียงใดขึ้นอยู่กับความพยายามของผู้เขียน เพราะการเขียนเน้นทักษะซึ่งต้องการการฝึกฝนจึงจะมีศิลปะ การเขียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวันของบุคคลทุกวงการ (हररररर ररररर. 2542 : 1)

5.3 ความสำคัญของการเขียน

นอกจากความหมายดังที่กล่าวมาแล้ว อาจกล่าวถึงความสำคัญของการเขียนพอสรุปได้ ดังนี้ (हररररर รरररर. 2542 : 2)

1. เป็นเครื่องมือสื่อสารอย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่ต้องการจะถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ของตนเอง
2. เป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม จากสมัยหนึ่งไปสู่อีกสมัยหนึ่ง และถ่ายทอดมรดกทางด้านสติปัญญาของมนุษย์
3. เป็นเครื่องมือพัฒนาสติปัญญา เนื่องจากการเรียนรู้ทุกอย่างต้องอาศัยการเขียนเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับบันทึกเรื่องที่ได้ฟังและได้อ่าน
4. เป็นการสนองความต้องการของมนุษย์ตามจุดประสงค์ที่แต่ละคนปรารถนา เช่น เพื่อต้องการให้รู้เรื่องราว ทำให้รัก ทำให้โกรธ ตลอดจนการสร้างและการทำลายความสามัคคี
5. เป็นการแสดงออกซึ่งภูมิปัญญาของผู้เขียน
6. เป็นการพัฒนาความสามารถและบุคลิกภาพ ให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง ในการแสดงแนวคิด และความรู้สึก
7. เป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
8. เป็นอาชีพที่รับการยกย่องว่ามีเกียรติ และเพิ่มฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น

5.4 หลักการพัฒนาทักษะการเขียน

การพัฒนาทักษะการเขียนมีหลักที่ควรคำนึง ดังนี้

1. ทักษะการเขียนเกิดจากการฝึกฝนและจะต้องทำอย่างมีระบบ คือ

1.1 ต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ

1.2 ต้องใช้เวลาฝึกนานพอควรจึงจะเกิดความชำนาญ

1.3 ต้องฝึกให้ถูกวิธีและถูกหลักเกณฑ์ ต้องสะกดคำให้ถูก เรียบเรียงถ้อยคำให้สื่อความหมายได้ชัดเจนและรู้จักการแบ่งวรรคตอนให้ถูกต้อง ต้องรู้จักเทคนิคเฉพาะในการเขียนเรื่องประเภทต่าง ๆ เช่น การเขียนเรียงความ บทความ ทั้งในแง่วัตถุประสงค์และเทคนิคการเขียน

2. รู้จักแสดงออกโดยเขียนเรียงเรียงความรู้และความรู้สึกนึกคิดออกมาอย่างเป็นระเบียบ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจตรงตามที่ต้องการ

3. การเขียนเป็นการใช้ภาษา ซึ่งต้องอาศัยการสั่งสมความรู้ความคิดจากการอ่านและการฟัง ถ้าฟังมากอ่านมากจะทำให้ผู้เขียนมีความรู้ เกิดความคิดกว้างไกล สามารถนำไปใช้ในการเขียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

4. การเขียนเป็นหลักฐานที่ผู้อื่นสามารถอ่านและนำไปอ้างอิงได้ ดังนั้นจึงควรเขียนด้วยความระมัดระวัง และต้องรู้จักการสรรหาถ้อยคำมาใช้ให้ถูกต้องเหมาะสม

5. งานเขียนจะมีคุณค่าได้ก็ต่อเมื่อ ทำให้ผู้อ่านพัฒนาความรู้ความคิด และอารมณ์ งานเขียนที่มีคุณค่าประกอบด้วย ให้ความรู้แก่ผู้อ่าน ให้ความคิดสร้างสรรค์ที่ดีงามแก่ผู้อ่านอย่างมีเหตุผล ให้ผู้อ่านมีพัฒนาการทางอารมณ์และความรู้สึกไปในทางที่ดี

6. งานเขียนจะต้องคำนึงถึงระดับความรู้ ความคิด และสติปัญญาของผู้อ่าน จึงควรระมัดระวังเรื่องการใช้อถ้อยคำภาษา การเสนอความรู้และความคิดที่ผู้อ่านอาจไม่มีพื้นฐานในเรื่องนั้น ๆ

5.5 วิธีที่ช่วยทำให้งานเขียนได้ผลดี

การเขียนเป็นศิลปะที่ต้องใช้ความประณีตบรรจงอย่างสูง ผู้ที่จะเขียนได้ดีต้องอาศัยคุณสมบัติที่มีอยู่อย่างสุดความสามารถ การที่จะสั่งสมหรือได้มาซึ่งคุณสมบัติของผู้เขียนที่ดีนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้ที่รักการเขียนต้องพยายามศึกษาหาวิธีการมาช่วยให้การเขียนของตนประสบความสำเร็จ วิธีที่จะช่วยให้การเขียนประสบผลสำเร็จพอสรุปได้ 6 วิธี คือ

1. การอ่านหนังสือเป็น

หนังสือเป็นแหล่งความรู้ที่ดีที่สุดของผู้ที่รักงานเขียน หนังสือแต่ละประเภทมีเนื้อหาสาระแตกต่างกัน บางเรื่องมีประโยชน์มาก บางเรื่องมีประโยชน์น้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้เขียนว่า จะเลือกอ่านหนังสือประเภทใดและอ่านอย่างไร ก็จะต้องอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จึงจะเกิดผลสูงสุดสำหรับผู้อ่าน เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเขียน

2. รู้จักสังเกตและจดจำ

ในขณะที่อ่านหนังสือควรรู้จักสังเกตและจดบันทึกไว้ว่าตอนใดจะมีประโยชน์ต่อการเขียน เพื่อจะได้นำไปใช้ประกอบหรืออ้างอิงในการเขียนของตนต่อไป และอาจเห็นข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดที่คิดว่าไม่น่าจะนำไปเป็นแนวทางในการเขียน

3. เกิดความคิดกว้างไกล

เมื่อผู้เขียนได้อ่านหนังสือมาก โดยอ่านอย่างมีวิจารณญาณ รู้จักการสังเกตจดจำ จะทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการหลากหลายและกว้างไกล อันจะเป็นผลทำให้เกิดงานเขียนที่มีความแปลกใหม่อยู่เสมอ

4. ฝึกเขียนบ่อย ๆ

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การเขียนเป็นวิชาทักษะที่ต้องอาศัยการฝึกฝนอยู่เสมอ ๆ ดังนั้นถ้าได้เขียนบ่อย ๆ ก็จะทำให้เกิดพัฒนาการที่ดีในการเขียน

5. จะต้องรู้จักการสะสมคำต่าง ๆ

เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่องานเขียน ทำให้งานเขียนน่าอ่านยิ่งขึ้น

6. จะต้องรู้จักการนำประสบการณ์ที่สั่งสมไปใช้

การสะสมประสบการณ์จากการอ่าน การฟัง การสัมภาษณ์ การที่ได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมสัมมนา เป็นต้น มาเป็นข้อมูลอ้างอิงและนำมาเสริมงานเขียนนั้นให้น่าสนใจ ดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

สรุปได้ว่า การเขียนมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบันเป็นเครื่องมือสื่อสารของมนุษย์ที่ผู้เรียนต้องการถ่ายทอดความคิดประสบการณ์แล้วเก็บมาบันทึกเป็นข้อมูลข่าวสารและผลงานเขียนทุกอย่างของตนออกมานำเสนอผู้อ่าน

6. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

6.1 ความหมายของความพึงพอใจ ได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ดังนี้

กูด (Good. 1973 : 320) ได้กล่าวไว้ว่าความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง ความรักหรือชอบงานที่ทำอยู่และเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

พิชัย ศรีใส (2534 : 23) ได้กล่าวไว้ว่า ความพอใจเกิดจากความรู้สึก ทศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ โดยแสดงออกทางอารมณ์ ความสนใจ ความรับผิดชอบ

ฉลอง นิมสุข (2540 : 70) ได้สรุปความหมายของความพอใจไว้ว่า ความพอใจเป็นความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีต่องานที่เกี่ยวข้องของต่อสิ่งที่ต้องปฏิบัติ ต้องรับผิดชอบนั้น ๆ ด้วยความสนใจ ความกระตือรือร้น และมีความสุขกับการปฏิบัติ มีความภูมิใจในความสำเร็จที่ตนทำ

วาริน แซ่ตัน (2543 : 38) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจในการทำงานไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อด้านปัจจัยด้านชีวสังคม และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน

จากความหมายของความพึงพอใจพอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกที่ดีต่อ งานที่ต้องปฏิบัติ ต้องรับผิดชอบ ด้วยความสนใจ ความกระตือรือร้นและมีความสุขกับการปฏิบัติมี ความภาคภูมิใจในความสำเร็จของงานในหน้าที่ ซึ่งผู้วิจัยจะวัดจากคะแนนความรู้สึก ทำที่ พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกต่อหน้าที่ โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6.2 ความสำคัญของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจในการทำงานเป็นกระบวนการทางจิตวิทยา แม้ว่าจะไม่สามารถมองเห็น ชัดเจน แต่ก็สามารถสังเกตพฤติกรรมของบุคคลได้ว่ามีความพึงพอใจในการทำงานหรือไม่ บุคคลที่ มีความพึงพอใจในการทำงานจะทำงานมีประสิทธิภาพดีกว่าบุคคลที่ไม่มีความพึงพอใจในการทำงาน ด้วยเหตุที่ความพึงพอใจในการทำงานมีผลกระทบต่อปัจเจกบุคคล และสถานศึกษามาก โดยเฉพาะ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ถ้ามีความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2543 ซึ่งบัญญัติ แทนพิทักษ์ (2540 : 34) กล่าวว่าถ้าคุณมีความพึงพอใจ ในการทำงานสูงก็จะส่งผลทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และวาริน แซ่ตัน (2543 : 38) ได้สรุปไว้ว่า ความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลต่อการทำงานของบุคคล

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จมาก หรือน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้

6.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ได้มีผู้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องความพึงพอใจไว้ดังนี้

กิตติมา ปรีดีดิลก (2529 : 324) มีแนวความคิดว่า สิ่งจูงใจที่เป็นเครื่องกระตุ้นให้คนเกิด ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและสิ่งจูงใจในหน่วยงานจัดให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่

1. สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ ได้แก่ เงิน สิ่งของ
2. โอกาสของบุคคลที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ ได้แก่ โอกาสที่บุคคลจะได้รับแตกต่างไปจาก บุคคลอื่น เช่น ได้รับเกียรติยศ ได้รับอำนาจ
3. สภาพแวดล้อมที่พึงปรารถนา ได้แก่ สภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน เครื่องมือ เครื่องใช้สำนักงาน วัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลให้อยู่ในสภาพที่พอใจของทุกคน
4. ความพึงพอใจในสังคม ได้แก่ การคบหาสมาคมกันเองในหมู่บุคลากรในหน่วยงาน
5. การปรับสถานการณ์การทำงานให้ตรงกับวิธีการที่บุคคลเคยทำเป็นนิสัยตรงกับ ที่สนใจของบุคคล

6. การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ให้บุคลากรมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนสำคัญของหน่วยงาน

7. สภาพการอยู่ร่วมกันของบุคคล ถ้าหน่วยงานใดบุคลากรสนิทสนมกลมเกลียวกัน หน่วยงานนั้นจะส่งผลในด้านประสิทธิภาพของบุคลากร เพราะทุกคนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

สุจิตรา จรจิตร (2532 : 44) ได้แสดงแนวคิดและสาระสำคัญของความพึงพอใจในการทำงานว่ามีอยู่ 5 ด้าน คือ

1. ผู้บังคับบัญชา หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้างานมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ให้การยอมรับยกย่องในผลงานของผู้ใต้บังคับบัญชา
2. ลักษณะของงาน หมายถึง ความน่าสนใจในตัวเอง ความแปลกของงาน โอกาสที่จะทำงานนั้นสำเร็จ การรับรู้หน้าที่รับผิดชอบ การควบคุมงาน และวิธีการทำงาน
3. รายได้ หมายถึง จำนวนเงินที่ได้รับ รวมถึงสิ่งตอบแทนอื่น ๆ ที่ได้รับจากการทำงาน
4. การเลื่อนตำแหน่ง หมายถึง โอกาสที่จะได้รับตำแหน่งสูงขึ้น ความยุติธรรมในการเลื่อนตำแหน่ง
5. เพื่อนร่วมงาน หมายถึง มีเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถและเฉลียวฉลาด ชักชวนทำงานด้วยความรับผิดชอบ ช่วยเหลือแนะนำ

จากแนวคิดที่ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ และสรุปได้ว่า สิ่งจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ได้แก่ สิ่งที่เป็นวัตถุ โอกาส สิ่งแวดล้อม การบังคับบัญชา ลักษณะงาน รายได้ เพื่อร่วมงาน

6.4 เครื่องมือวัดความพึงพอใจ

เครื่องมือวัดความพึงพอใจที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสร้างแบบทดสอบวัดเจตคติตามแนวของ Likert แต่การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ต้องการจะวัดเจตคติด้านความรู้สึกเพียงด้านเดียว จึงสร้างแบบทดสอบโดยมีหลักเกณฑ์ว่า ข้อความแต่ละข้อความจะครอบคลุมด้านความรู้สึกทั้งหมด ข้อความที่แสดงออกถึงความรู้สึกที่ต้องการศึกษามีจำนวน 30 ข้อความ ให้มีลักษณะข้อความทั้งในด้านบวกและด้านลบจำนวนเท่ากันแต่ละข้อความจะสั้นชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่กำกวม แล้วนำข้อความที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านคุณลักษณะและความเหมาะสมของการใช้ภาษาจากนั้นนำไปทดลองขึ้นต้นกับกลุ่มตัวอย่างก่อนนำไปทดลองจริง เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความ ภาษาที่ใช้ และคุณภาพด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น โดยพิจารณาใน 5 คำตอบ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย หรือไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แล้วให้ตอบได้เพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อคำถาม นำข้อความแต่ละคนมาให้หน้าหน้าคะแนนรายข้อ

คะแนน	ข้อความในทางบวก	ข้อความในทางลบ
5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
3	เฉย ๆ / ไม่แน่ใจ	เฉย ๆ / ไม่แน่ใจ
2	ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย
1	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

จากนั้นรวมคะแนนตอบของแต่ละคนในทุก ๆ ข้อเข้าด้วยกัน แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ทางสถิติ

7. แนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำความฉลาดทางอารมณ์ซึ่งเป็นตัวแปรแทรกซ้อนมาใช้เป็นตัวแปรร่วมเพื่อจัดผลที่จะกระทบต่อตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการเขียนเรื่องและความพึงพอใจในการเขียน เพราะจากการศึกษาพบว่าความฉลาดทางอารมณ์มีอิทธิพลต่อการเรียนวิชาภาษาไทยและความพึงพอใจในการเขียนจึงนำมาเป็นตัวแปรร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อจัดอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์นี้ออกไป

7.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

คำว่าความฉลาดทางอารมณ์ ตรงกับคำว่า “Emotional intelligence” ในภาษาอังกฤษมีคำที่ใช้เรียกกันทั่วไปคือ EQ หรือ (Emotional quotient) ในภาษาไทยยังไม่มีคำจำกัดความที่แน่นอนแต่มีคำแปลที่ใช้หลายคำ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้หมายถึงคำว่า EQ โดยตรง เพราะ EQ เป็นคำที่นำเสนอให้สอดคล้องกับ IQ (Intelligence quotient) ซึ่งหมายถึง เขาว่าปัญญาหรือดัชนีชี้วัดระดับสติปัญญาที่มีเกณฑ์ในการวัดเปรียบเทียบ EQ จึงอาจถือว่าเป็นเกณฑ์ในการวัดหรือตัวดัชนีชี้วัดระดับความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) ของบุคคล เป็นต้น

อูษณีย์ โพธิสุข (2542 : 19) กล่าวว่า EQ เป็นชื่อย่อมาจากคำว่า Emotional quotient ปัจจุบันมักเรียกว่า Emotional intelligence แปลเป็นไทย ๆ ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถที่จะรู้จัก และเข้าใจว่าอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้ รวมถึงความสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ใช้ความสามารถทางอารมณ์ สามารถปรับตัวปรับอารมณ์ให้เข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดีและเป็นประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมถูกกาลเทศะ

ทศพร ประเสริฐสุข (2542 : 8 - 9) และวีระวัฒน์ ปิ่นนิคามัย(2542:23-28) มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องความหมายของคำว่า EQ กับ EI โดยกล่าวว่า ความหมายของEQ (Emotional quotient) และ EI (Emotional Intelligence) มักมีความสัมพันธ์กันและในบางครั้งก็ใช้แทนกันได้

สำหรับคำว่า Emotional quotient หรือ EQ มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต. 2549 : ออนไลน์) อธิบายถึง ความฉลาดทางอารมณ์ว่า อารมณ์ก็คือสภาพจิต ที่โยงไปถึงพฤติกรรมในความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เพราะอารมณ์หรือสภาพจิตนั้นอาศัยพฤติกรรมเป็นช่องทางสื่อสารแสดงออก เมื่ออารมณ์หรือสภาพจิตได้รับการดูแลพัฒนาซึ่งช่องทางทางขยายขอบเขตและปลดปล่อยด้วยปัญญา ให้สื่อสารแสดงออกอย่างได้ผลดี ด้วยพฤติกรรมทางกาย วาจา ก็นับได้ว่าระบบความสัมพันธ์แห่งพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาเข้ามาประสานกันบรรจบเป็นองค์รวม ซึ่งเมื่อดำเนินไปอย่างถูกต้องก็จะอยู่ในภาวะสมดุลให้เกิดผลดีทั้งแก่ตนและคนอื่น ตลอดถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งหมด

พระราชวรมุณี (ประยูร ธรรมจิตโต. 2549 : ออนไลน์) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า คือการใช้ปัญญากำกับอารมณ์ที่ออกมาให้มีเหตุผล เป็นการแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาในแต่ละสถานการณ์ โดยถือว่าอารมณ์หรือความรู้สึกนั้นเป็นพลังให้เกิดความประพฤติ ซึ่งถ้าพลังขาดปัญญากำกับก็เป็นพลังบอด ปัญญาจึงเป็นตัวที่จะกำกับชีวิตของเราให้การแสดงออกเป็นไปในทางถูกต้องซึ่งถ้าพิจารณาในความหมายนี้ ทั้งความสามารถทางเชาวน์ปัญญาและความสามารถทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน สอดคล้องกับการทำงานและการดำเนินชีวิต โดยมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ซึ่งสัมพันธ์กับ โกลแมน (Goleman. 1998 : 317) ที่ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นความสามารถในการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนความสามารถบริหารหรือจัดการกับอารมณ์ของตน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างประสบความสำเร็จ

สำหรับประเทศไทย มีนักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ไว้ในลักษณะใกล้เคียงกันดังนี้ กรมสุขภาพจิต (2543 : 55) กล่าวว่าความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข (ทศพร ประเสริฐสุข. 2542 : 10) กล่าวว่า ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถลักษณะหนึ่งของบุคคลที่จะตระหนักถึงความรู้สึกความคิดและอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นภายใน ตลอดจนสามารถรอคอยการตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสมถูกกาลเทศะ สามารถให้กำลังใจตนเองในการที่จะเผชิญกับอุปสรรคและข้อขัดแย้งต่าง ๆ ได้อย่างไม่คับข้องใจ รู้จักจัดความเครียดที่จะขัดขวางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์อันมีค่าของตนได้ สามารถชี้นำความคิด และการกระทำของตนในการทำงาน

ร่วมกับผู้อื่น ทั้งในฐานะผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างมีความสุข จนประสบความสำเร็จในการเรียน (Study success) ความสำเร็จในอาชีพ (Career success) ตลอดจนประสบความสำเร็จในชีวิต (Life success) สำหรับ (กรมสุขภาพจิต. 2542 : 38) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความสามารถของบุคคลในการนำไปสู่การเป็นคนดี มีคุณค่า และมีความสุข โดยการเป็นคนดีมีความหมายรวมถึงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ซึ่งก็คือความเมตตา กรุณา มีคุณค่า นั้นสอดคล้องกับการมีสติรู้ตัว (Awareness) ส่วนการมีความสุขนั้นเกิดจากการรู้จักมองโลก การเลือกหาความสุขใส่ตัว และเมื่อเกิดทุกข์สามารถแก้ปัญหาได้ (กรมสุขภาพจิต. 2542 : 18)

กล่าวโดยสรุป ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นสามารถบริหารจัดการกับอารมณ์ เพื่อให้แสดงพฤติกรรม อย่างเหมาะสม และให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถสร้างแรงจูงใจตนเองไปสู่เป้าหมาย

7.2 ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์

ในปัจจุบันนักวิชาการและบุคคลทั่วไปได้ให้ความสำคัญในเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลเป็นอย่างมาก ด้วยการที่ตระหนักว่าความฉลาดทางอารมณ์น่าจะเป็นตัวที่ส่งเสริมความสำเร็จ และเป็นความสามารถที่จะทำให้นักศึกษาทำงานหรือดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นและตนเองได้เป็นอย่างดีและมีความสุข

กรมสุขภาพจิต (2542 : 17) กล่าวว่า การให้ความสำคัญกับเรื่องของอารมณ์นั้นก็เพราะนักวิชาการได้ตระหนักว่า เดิมที่เราเคยคิดว่าคนที่เรียนเก่ง เขาวินิจฉัยคดีที่น่าจะประสบความสำเร็จมากกว่าคนที่เขาวินิจฉัยน้อยกว่า แต่ความจริงมิได้เป็นเช่นนั้นเสมอไป ที่ผ่านมานักวิจัยได้ตระหนักว่าเขาวินิจฉัยเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถใช้ทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ถูกต้องแน่นอน นักวิจัยจึงหันมาสนใจตัวแปรที่ไม่ใช่เขาวินิจฉัย เช่น คุณลักษณะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ ในปัจจุบันนักวิจัยทั่วไปก็ยืนยันเช่นกันว่า “ในเรื่องของความสำเร็จ เช่น ในการเรียนหรือการทำงานนั้น เขาวินิจฉัยมีส่วนเกี่ยวข้องเพียง 20% เท่านั้นที่เหลือเป็นปัจจัยด้านอื่น ๆ ซึ่งรวมทั้งความฉลาดทางอารมณ์ด้วย”

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากมีเหตุการณ์ที่ว่าคนที่เก่งแต่ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ หรือเก่งแต่สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนฝูงไม่ดี หรือเก่งแต่ไม่รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเราไม่สามารถประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานตามที่ควรจะเป็น ในทำนองเดียวกัน วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542 : 34 – 37) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ความฉลาดทางอารมณ์ถือเป็นการเรียนรู้จักอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง การมีสติรู้เท่าทัน สาเหตุและความแปรผันด้านอารมณ์ของตนเอง ตลอดจนความสามารถในการบริหารจัดการกับอารมณ์ของตนเอง การมีสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ความเห็นอก

เห็นใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา ผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ที่ดี จะเป็นผู้ที่รู้จักใช้ความคิดอ่านเกี่ยวกับอารมณ์ตนเองและของผู้อื่นให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี และการประยุกต์ใช้หลักการของความฉลาดทางอารมณ์เข้าสู่ชีวิตประจำวันและงานในหน้าที่มีประโยชน์ดังนี้

1. พัฒนาการด้านอารมณ์บุคลิกภาพของเด็ก ความฉลาดทางอารมณ์มีบทบาทในการกำหนดบุคลิกภาพที่พึงปรารถนา สร้างวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เจริญสมวัย สร้างความสามารถในการปรับตัวในการแก้ไขปัญหาความเครียด และแรงกดดันในชีวิต

2. การสื่อสาร และการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของตนได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

3. การปฏิบัติงาน ความฉลาดทางอารมณ์มีส่วนเกื้อหนุน การยอมรับความคิดริเริ่ม ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ผลงานที่ดี

4. การให้บริการ ความฉลาดทางอารมณ์มีส่วนทำให้ยอมรับฟังความต้องการของผู้อื่น และสามารถตอบสนองได้ดี

5. การบริหารจัดการ ความฉลาดทางอารมณ์ช่วยส่งเสริมอัจฉริยภาพของความเป็นผู้นำที่มีศิลปะในการรู้จักใช้คนและครองใจคนได้ เปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้เรียนรู้และพัฒนานคนสามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการได้สำเร็จ

การเข้าใจชีวิตของตนและผู้อื่น ความฉลาดทางอารมณ์เป็นเรื่องของการศึกษาทำความเข้าใจตน ก่อนทำความเข้าใจผู้อื่น เมื่อเข้าใจตนและเข้าใจผู้อื่นแล้ว ทำให้การมีพัฒนาตนเอง

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันล้วนแล้วแต่เป็นไปด้วยดี ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นอกจากความสำคัญต่อตัวเองแล้ว กรมสุขภาพจิตได้กล่าวถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ความสำคัญต่อความรักและครอบครัว ความสำคัญต่อการเรียน และความสำคัญต่อการทำงาน เป็นต้น ซึ่งสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ต่อตนเอง

เป็นที่ยอมรับว่าจิตใจมีผลต่อร่างกาย และความเครียดคือบ่อเกิดที่สำคัญของโรคภัยไข้เจ็บหลายชนิดทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น โรคแพนในกระเพาะอาหาร โรคไมเกรน โรคความดันโลหิตสูง ไปจนถึงโรคร้ายอย่างมะเร็ง หากเรามีอารมณ์ดีย่อมส่งผลให้ร่างกายแข็งแรงตามไปด้วย ความฉลาดทางอารมณ์ช่วยให้คนมองโลกในแง่ดี มีความสุข มีความพอใจและยอมรับได้กับสภาพที่เป็นอยู่

2. ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ต่อครอบครัว

ครอบครัวจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ต้องอาศัยความรักความเข้าใจและยอมรับได้ในข้อบกพร่องของผู้อื่น ความฉลาดทางอารมณ์จึงมีผลอย่างมากต่อความสงบสุขในบ้านหรือชีวิตคู่ ปัญหาความแตกแยก หย่าร้างที่เกิดขึ้นในปัจจุบันล้วนมีต้นตอมาจากการไม่พยายามทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน หรือยอมรับข้อบกพร่องของอีกฝ่ายไม่ได้ เมื่อมีปัญหาที่ไม่หันหน้าคุยกันดี ๆ บ่อยครั้งที่คนเก่งจำนวนไม่น้อยประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน แต่มักล้มเหลวในชีวิตคู่เพียงเพราะการพยายามเอาชนะกัน ต่างฝ่ายต่างไม่ยอมกัน

ดังนั้น การเรียนรู้ธรรมชาติและความต้องการของแต่ละฝ่ายจึงเป็นเรื่องสำคัญ การเรียนรู้จะทำให้เราเข้าใจตัวเองและคนที่เรารักได้ดียิ่งขึ้น เพราะหากเมื่อใดมีความเข้าใจแล้ว ความยอมรับได้ก็จะตามมา

3. ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ต่อการศึกษา

การที่เด็กจะเรียนดีมีอนาคตที่ดี นอกจากความสามารถทางวิชาการแล้ว ยังต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมายโดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยสิ่งช่วย พบว่าเด็กจำนวนไม่น้อยที่เผชิญปัญหาด้านความรู้สึก จนทำให้เสียโอกาสทางการศึกษาไปอย่างน่าเสียดาย เช่น ปัญหาสุขภาพเสพติด ปัญหาการตั้งครรรภ์ในวัยเรียน หรือปัญหาด้านพฤติกรรมอย่างอื่น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่ได้มีที่มาจากความอ่อนแอทางความสามารถทางเชาวน์ปัญญา แต่มาจากความอ่อนแอทางอารมณ์ที่ไม่สามารถรู้เท่าทัน และจัดการกับอารมณ์ความรู้สึกทั้งของตนเองและผู้อื่น

ปัจจุบันได้มีการนำความรู้เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์เข้ามาสอนในโรงเรียน เช่น ในสหรัฐอเมริกา มีการนำกิจกรรมที่เรียกว่า Self – science มาใช้ในห้องเรียน โดยมีวิธีการคือ การให้นักเรียนบอกความรู้สึกของตนเองในขณะที่ครูขานชื่อตนเอง เช่น วันนี้อารมณ์ดี กังวลเล็กน้อย หรือมีความสุข แทนการตอบว่ามาหรือไม่มา

จุดมุ่งหมายของการสอนวิชานี้ คือ เพื่อพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคม หลักสูตรนี้ไม่ได้สอนเฉพาะเด็กที่มีปัญหาเท่านั้น แต่เป็นการพัฒนาทักษะความเข้าใจที่มีความสำคัญกับเด็กทุกคน โดยมีแนวคิดที่ผู้เรียนจะเข้าใจบทเรียนได้ลึกซึ้งเมื่อมีประสบการณ์โดยตรงมากกว่าการรับฟังจากการสอนเพียงอย่างเดียว นอกจากนั้นยังมีการนำหลักสูตรนี้มาใช้ป้องกันปัญหาต่าง ๆ เช่น การใช้สารเสพติด การตั้งครรรภ์ในวัยเรียน การออกโรงเรียนกลางคัน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการนำความรู้เกี่ยวกับอารมณ์เข้ามาสอนในโรงเรียนนี้ก็ยังเป็นเรื่องใหม่จึงจำเป็นต้องใช้นักจิตวิทยาเป็นผู้สอน ซึ่งคาดว่าต่อไปจะมีการถ่ายทอดและฝึกหัดให้ครูทั่วไปในโรงเรียนสามารถดำเนินการได้เอง เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นจากอารมณ์และความรู้สึก ที่ทำให้เด็กจำนวนไม่น้อยต้องสูญเสียอนาคตอย่างง่ายดาย

4. ความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ต่อการทำงาน

ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ตั้งแต่ ค.ศ. 1960 มีการศึกษาวิจัยจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีความฉลาดทางเชาวน์ปัญญาสูง มักจะล้มเหลวในการเป็นผู้บริหารสูงสุด เพราะขาดความเข้าใจมนุษย์ ขาดการปฏิสัมพันธ์และอารมณ์ที่ดี

ขณะที่งานวิจัยชิ้นหนึ่งที่ศึกษาเกี่ยวกับการทำยอดขายของพนักงานขายประกันชีวิตในบริษัทประกันชีวิตแห่งหนึ่งพบว่า พนักงานที่ทำยอดขายได้ดีและสามารถอยู่ในบริษัทได้นาน คือพนักงานที่เป็นคนมองโลกในแง่ดี พนักงานกลุ่มนี้จะไม่ท้อใจเมื่อไปขายประกันแล้วลูกค้าไม่ซื้อแต่ยังมุ่งมั่นที่จะพยายามขายลูกค้ารายต่อไปให้ได้

จากตัวอย่างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ ที่มีผลต่อการทำงานอย่างชัดเจน นักจิตวิทยาพบว่าผู้ที่มีอารมณ์ดี จะมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ง่าย ตลอดจนมีทักษะอารมณ์ที่ดีในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ขณะเดียวกันความฉลาดทางอารมณ์ จะช่วยให้เรามองโลกในแง่ดี ทำให้มีพลังในการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ได้อย่างไม่ท้อถอย สามารถสร้างกำลังใจให้กับตัวเองในยามล้มเหลวหรือมีปัญหาได้ ซึ่งต่างจากคนที่มองโลกในแง่ร้ายที่มักจะมองเห็นแต่ปัญหาและความยุ่งยาก ทำให้ขาดกำลังใจที่จะฝ่าฟันอุปสรรคได้

เชาวน์ปัญญาที่ดี ไม่สามารถบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการทำงานได้เสมอไป หากไม่มีความฉลาดทางอารมณ์เป็นส่วนประกอบ ดังนั้น ผู้ที่ต้องการประสบความสำเร็จในการทำงานจึงจำเป็นต้องฉลาดรู้ทั้งเรื่องการทำงาน และคนทำงาน ตลอดจนมีการเรียนรู้ เข้าใจ สามารถควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกได้ (กรมสุขภาพจิต. 2542 : 15-26)

7.3 วิธีการวัดความฉลาดทางอารมณ์

วิธีการวัดความฉลาดทางอารมณ์ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (สำหรับเด็กอายุ 6 -11 ปี) ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีลักษณะเป็นประโยคที่มีข้อความเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึกที่แสดงออกในลักษณะต่างๆ จำนวน 60 ประโยค เป็นข้อความด้านบวก 45 ประโยค ข้อความด้านลบ 15 ประโยค โดยเน้นลักษณะ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข

ด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

ในการพิจารณาคำตอบ มีคำตอบให้เลือก 4 คำตอบ ได้แก่ ไม่จริง จริงบางครั้ง ก่อนข้างจริง และจริงมาก โดยให้เลือกเพียงคำตอบเดียวที่ตรงกับอารมณ์และความรู้สึกมากที่สุด แล้วนำข้อความแต่ละคนมาให้หน้าหน้ากรายข้อดังนี้

คะแนน	ข้อความในทางบวก	ข้อความในทางลบ
4	จริงมาก	ไม่จริง
3	ค่อนข้างจริง	จริงบางครั้ง
2	จริงบางครั้ง	ค่อนข้างจริง
1	ไม่จริง	จริงมาก

จากนั้นรวมคะแนนตอบของแต่ละคนในทุก ๆ ข้อเข้าด้วยกัน แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์ทางสถิติ

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

มีงานวิจัยของไทยหลายเรื่อง ที่ศึกษาและมีข้อค้นพบที่เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (Literature – based approach) ดังนี้

เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ (2540 : 163) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาไทยโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ข้อค้นพบ มีดังนี้

1. เมื่อสิ้นสุดการเข้าร่วม โปรแกรม นักเรียนมีระดับขั้นทางภาษาสูงขึ้นกว่าเมื่อเริ่มเข้าร่วมโปรแกรม ดังนี้

1.1 เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้โปรแกรม ฯ นักเรียนร้อยละ 100 มีระดับขั้นความสามารถในการเรียบเรียงเรื่องราวสูงกว่าเมื่อเริ่มทดลอง

1.2 เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้โปรแกรม ฯ นักเรียนร้อยละ 100 มีระดับขั้นความพึงพอใจในการอ่านสูงกว่าเมื่อเริ่มทดลอง

1.3 เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้โปรแกรม ฯ นักเรียนร้อยละ 100 มีระดับขั้นความพึงพอใจในการเขียนสูงกว่าเมื่อเริ่มทดลอง

2. เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้โปรแกรม นักเรียนมีระดับขั้นทางภาษาสูงขึ้นกว่าเมื่อเริ่มทดลองใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญ ดังนี้

2.1 เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้โปรแกรม ฯ นักเรียนมีระดับขั้นความสามารถในการเรียบเรียงเรื่องราวสูงกว่าเมื่อเริ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้โปรแกรม ฯ นักเรียนมีระดับขั้นความพึงพอใจในการอ่านสูงกว่าเมื่อเริ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้โปรแกรม ฯ นักเรียนมีระดับขั้นความพึงพอใจในการเขียนสูงกว่าเมื่อเริ่มทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิตรา เศรษฐสมบัติกุล (2543) ได้ศึกษาโดยการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการเสริมและไม่ได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการเสริมและไม่ได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย ปีการศึกษา 2543 จำนวน 2 กลุ่ม กลุ่มละ 38 คน กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มทดลอง ที่ผู้เรียนได้รับการสอนเขียนความเรียงภาษาไทย โดยได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้ กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุม ที่ผู้เรียนได้รับการสอนเขียนความเรียงภาษาไทยโดยไม่ได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย คือ แผนการสอนวิชาภาษาไทย แบบทดสอบความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทย และเกณฑ์การตรวจความเรียงภาษาไทย ผู้วิจัยดำเนินการสอนทั้ง 2 กลุ่ม ใช้เวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ รวม 16 คาบ และทดสอบความสามารถของผู้เรียนในการเขียนความเรียงภาษาไทยหลังการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และทดสอบความแตกต่างด้วยค่าที (t- test) ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการสอนเขียนความเรียงภาษาไทยได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้ มีความสนใจการเขียนความเรียงภาษาไทยสูงกว่าผู้เรียนที่ได้รับการสอนเขียนความเรียงภาษาไทยโดยไม่ได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามประเภทของการเขียนความเรียงภาษาไทยได้แก่ การเขียนเล่าเรื่อง การเขียนเรียงความ การเขียนย่อความและการเขียนรายงาน พบว่าผู้เรียนที่ได้รับการสอนเขียนความเรียงภาษาไทย โดยได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้มีความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทย โดยได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้มีความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทยแต่ละประเภท สูงกว่าผู้เรียนที่ได้รับการสอนเขียนความเรียงภาษาไทย โดยไม่ได้รับการเสริมการเขียนแบบบันทึกการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุภัทรา คงเรือง (2539 : 154) ได้วิจัยเรื่อง ผลการใช้กิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ที่มีต่อความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือของเด็กวัยอนุบาล ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมการอ่าน ตัวแปรตาม คือ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือในด้านความรู้เกี่ยวกับการใช้หนังสือ ตัวอักษร เครื่องหมายวรรคตอนและการใช้สิ่งชี้แนะในการคาดคะเนและการตรวจสอบการคาดคะเน นักเรียนกลุ่มทดลอง เรียนโดยใช้กิจกรรมการอ่านตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ และนักเรียนกลุ่มควบคุม เรียนโดยใช้กิจกรรมการอ่านแบบปกติการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตัวหนังสือและหนังสือสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อลิสา เพ็ชรรัตน์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการจับใจความของเด็กวัยอนุบาลโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ ข้อค้นพบของการวิจัยมีดังนี้ 1) กลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการจับใจความสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) กลุ่มทดลองมีความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานมีส่วนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนได้ดีขึ้น ทั้งนี้ในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาของผู้เรียนนอกจากมุ่งพัฒนาผู้เรียนเพียงให้อ่านออกเขียนได้แล้วยังสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นผู้รู้หนังสือ (Literacy) ได้ด้วย ได้แก่ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ ตัวหนังสือวรรณกรรมที่มีเรื่องราว และการใช้ภาษาที่งดงามยังให้สุนทรียภาพแก่ผู้เรียน มีพลาณภาพที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีลักษณะนิสัยที่ดีในการอ่านได้ ทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ผู้วิจัยจึงได้นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานสำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนอภิปรายผลต่อไป

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แฮร์ริส (Harris cited in Fisher & Terry. 1990 : 98) ได้จัดการสอนแบบปกติสำหรับสัปดาห์แรก ส่วนวันที่ห้าครั้งหนึ่งได้รับการสอนไวยากรณ์ อีกครั้งหนึ่งให้เขียนเรื่องอิสระ เป็นเวลา 2 ปี พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนไวยากรณ์จะเขียนประโยคที่สมบูรณ์ได้น้อยมากและผิดพลาดมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนให้เขียนเรื่อง

ลิตเตอร์(Lester. 1993 : 96) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการอ่านโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานกับนักเรียนเกรด3 เพื่อฝึกทักษะการอ่านและเขียน ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมวรรณกรรมเป็นฐานมีผลกระตุ้นให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการอ่านและการเขียน

นิวตัน(Newtom,1993 : 84) ได้ศึกษาเปรียบเทียบคะแนนการอ่านและระดับเจตคติระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้วรรณกรรมเป็นฐานกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ใช้วรรณกรรมเป็นฐานในนักเรียนเกรด7 โดยทดลองเป็นเวลา 46 ชั่วโมง ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยโปรแกรมวรรณกรรมเป็นฐานมีระดับการอ่านและเจตคติต่อการอ่านสูงกว่าการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ลอสบอฟ (Loshbaugh,1992 : 75) ศึกษาผลของการสอนตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติที่มีต่อความสามารถในการเขียนของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กลุ่มทดลอง 4 ห้องเรียนที่ใช้การเรียนการสอนแบบธรรมชาติ กลุ่มทดลอง 4 ห้องเรียนใช้ชุดการสอนแบบเรียนตามปกติ ผู้วิจัยประเมินความสามารถในการเขียนของเด็กโดยดูจากตัวอย่างงานเขียนของเด็ก และประเมินโดยรวมเพื่อดูความสามารถในการแสดงความคิดในการเขียนของเด็กและศึกษาระดับความซับซ้อนของโครงสร้างโดยการวัดหน่วยประโยคอิสระ(T-unit)ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนการประเมินโดยรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุม